

RAPPORT

Evaluering av norsk deltakelse i EUs rammeprogram for konkurranse og innovasjon

MENON-PUBLIKASJON NR. 14/2011

av Sveinung Fjose, Arnhild Wartainen, Leo Grünfeld og Lisbeth Iversen

MENON
Business Economics

Innhold

Oppsummering og konklusjon	3
1 Bakgrunn og metode	7
1.1 Kort bakgrunn og organisering av evalueringen	7
1.2 Metode og metodiske utfordringer	8
1.2.1 Bruk av metoder for informasjonsinnhenting	9
1.3 Evalueringens utfordringer	10
2 CIP og bakgrunn for deltakelsen	12
2.1 CIP er EUs rammeprogram for innovasjon og økt konkurranseevne.....	12
2.1.1 Entreprenørskap- og innovasjonsprogrammet (EIP).....	13
2.1.2 IKT-programmet (ICT-PSP)	15
2.1.3 Energiprogrammet (Intelligent Energy Europe Programme - IEE).....	16
2.2 Organisering og styring av CIP	17
2.3 Begrunnelse for og organiseringen av norsk deltakelse i CIP	19
2.4 I hvilken grad sammenfaller CIP-programmets mål med norske politiske mål og virkemidler?	20
2.4.1 Samspillet mellom ICT-PSP og IKT-politikk og virkemidler.....	20
2.4.2 Samspillet mellom EIP og norsk innovasjonspolitikkt	21
2.4.3 Samspillet mellom CIP-IEE og Norges energi- og transportpolitikk	23
3 Hva får Norge ut av deltakelsen i form av prosjektstøtte?	26
3.1 Oppsummering og konklusjon	26
3.2 Hva har Norge fått ut av deltakelsen på de ulike søylene?.....	27
3.3 Hvordan er støttenivået sammenlignet med de øvrige nordiske land?	28
3.4 Vurdering av nytten med prosjektetableringsstøtte	31
4 Hva får Norge igjen i form av medvirkning?	33
4.1 Konklusjoner og anbefalinger	33
4.2 Tilgang og deling av informasjon	34
4.2.1 Informasjonsflyt i tilknytning til CIP	34
4.2.2 Gjennom hvilke kanaler skjer informasjonsutvekslingen?.....	35
4.2.3 Hvem utveksler informasjon og hvilken vei flyter informasjonen?	36
4.2.4 Er informasjonen nyttig?.....	37
4.3 Etablering og bruk av nettverk.....	37
4.3.1 Hva er nytten av nettverk?	38
4.3.2 I hvor stor grad brukes muligheten til nettverksbygging?	38
4.4 Grad av deltakelse på møter og initiativer.....	39
4.4.1 Hvem deltar og hvor ofte?	39

4.5	Medvirkning gjennom nasjonale eksperter	39
4.5.1	Nasjonale eksperter er en del av CIP-kontingenten	40
4.5.2	Informasjon til og fra de nasjonale ekspertene	40
4.5.3	Nasjonale eksperters bruk av nettverk	41
4.5.4	Nasjonale eksperters deltakelse i policyutvikling og policyimplementering	41
5	Vurdering av forhold knyttet til oppfølging og organisering	43
5.1	Konklusjon og anbefalinger.....	43
5.2	Vurdering av departementenes oppfølging av programmet	43
5.2.1	Burde arbeidet med CIP i større grad koordineres mellom departementene?	43
5.2.2	Er det rom for forbedringer i styringsdialogen med de nasjonale kontaktpunktene?	44
5.3	Vurdere evne til å bruke og til å spre relevant informasjon	44
5.3.1	Brukes det tilstrekkelige ressurser på å spre informasjon om de muligheter som ligger i CIP?	44
5.4	Er de nasjonale kontaktpunktene for delprogrammene tilstrekkelig koordinert?	45
5.4.1	Kan kontaktpunktfunksjonen outsources?	47
5.5	Bør CIP-oppfølgingen i større grad koordineres med oppfølgingen av EUs syvende rammeprogram? ..	48
	Vedlegg 1: Oppdragsbeskrivelse.....	52
	Vedlegg 2: Retningslinjer for kontakt mellom departement/etat og nasjonal ekspert	555
	Vedlegg 3: Intervju og spørreskjema brukt i evalueringen.....	57
	Vedlegg 4: Sammenheng mellom evalueringsspørsmål og OECDs rammeverk for evalueringer	655

Oppsummering og konklusjon

Norge har siden 2008 deltatt i EU-programmet "Competitiveness and Innovations Framework Programme" (CIP). Programmet er opprettet for å styrke konkurransevne og innovasjon i EU-landene.

Gjennom opprettelsen av CIP forsøker EU å bedre tilgangen til finansiering for innovative bedrifter, samt å styrke innovasjonselementet innen IKT- og energisektoren. Ved opprettelsen av CIP la man eksisterende EU-program innen IKT, energi og finans inn under CIP-paraplyen, med sikte på å øke fokuset på innovasjon innen disse. Felles målsetninger innen ulike politikkområder, snarere enn synergieffekter ved tettere samarbeid, var altså bakgrunnen for opprettelsen.

CIP-programmene er i stor grad informasjons- og policyorientert. De fleste programmene har som målsetning enten å legge til rette for mer innovasjonsvennlig politikk og reguleringer, eller å bidra til informasjonsspredning. Virkemidlene for økt innovasjon og konkurransevne virker dermed noe indirekte gjennom bedret regulering, bedre informasjonsflyt og enklere tilgang til kreditt.

Hensikten med norsk deltakelse i CIP er tredelt. For det første skal Norge gjennom deltakelsen ha medvirkning på politikk- og regelutvikling innen programmets tre pilarer, nemlig energi, IKT og innovasjon. Videre skal deltakelsen øke næringslivets kunnskap om de muligheter som ligger for næringslivet i EU. Sist, men ikke minst, skal deltakelsen bidra til at norske private bedrifter får tilgang til risikovillig kapital for finansiering av innovasjonsprosjekter.

CIP har en økonomisk ramme på omtrent 3,6 milliarder euro, tilsvarende rundt 30 milliarder kroner, for perioden 2007-2013. Den samlede kontingentforpliktelsen for norsk deltakelse i CIP er på omlag 625 millioner kroner, eller i gjennomsnitt cirka 90 millioner kroner per år. I tillegg kommer utgifter til nasjonal oppfølging og nasjonale eksperter, beregnet til 12 millioner kroner per år.

Norsk deltakelse i CIP er organisert ved at Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet og Fornyings-, administrasjon- og kirke departementet følger opp henholdsvis innovasjons-, energi- og IKT-området. Ansvar for å spre informasjon til potensielle deltakere, samt å assistere potensielle deltakere i søknadsskriving og lignende, er lagt henholdsvis til Innovasjon Norge, Enova og Difi gjennom at disse har fått rollen som National Contact Point (NCP).

Menon har i samarbeid med Econ Pöyry evaluert norsk deltakelse i CIP. I evalueringen har vi i tråd med oppdragsbeskrivelsen vurdert:

1. om målene med norsk deltakelse nås, og om norsk deltakelse virker utfyllende i forhold til innovasjons-, IKT- og energipolitikken
2. om oppfølgingen av norsk deltakelse er hensiktsmessig organisert og godt forankret hos involverte institusjoner

Konklusjoner og vurderinger

Nedenfor gjengir vi kort evalueringens konklusjoner og vurderinger:

Deltakelse i CIP gir læring til politikkutvikling i Norge

Gjennom deltakelse i styrende komiteer i CIP, samt gjennom å kunne sende nasjonale eksperter til EU-kommisjonen, har norske myndigheter styrket faglige nettverk inn mot kommisjonen og mot deltakende medlemsland. Intervjuer innenfor evalueringen viser at deltakelsen har gitt tilfang av informasjon om virkemiddelbruk i de øvrige medlemsland, og om mulige policyendringer og prioriteringer i kommisjonen. Uten norsk deltakelse i CIP ville man ikke hatt samme tilgang til nettverk og informasjon, og mulighetene for deltakelse i konkrete prosjekter under CIP ville ikke vært tilstede. I mange tilfeller setter CIP ned komiteer og utlyser prosjekter med sikte på enten å spre informasjon mellom landene, eller å samle inn informasjon med sikte på utforming av ny politikk og nye reguleringer. Gjennom deltakelse i prosjektene har norske offentlige organisasjoner og private bedrifter, vært med på å legge rammer for eksempelvis for elektronisk handel, innretting på innovasjonsrettede virkemidler, reguleringer knyttet til energisparing m.v. Evalueringen har tydeliggjort at deltakerne i disse prosjektene er overveiende positive.

Begrenset interesse ved deltakelse i CIP-prosjekter

I evalueringen sammenligner vi hva de nordiske landene får ut av CIP i form av prosjektdeltakelse og tilgang til finansiering. Sammenligningen viser at Norge samlet sett får mindre ut av deltakelsen enn hva de andre nordiske deltakerlandene får. At Norge får mindre ut av deltakelsen er uheldig, ettersom vårt medlemskap fremstår som noe kostbart. Videre utnytter ikke Norge i samme grad mulighetene for medvirkning og informasjon. Dette er spesielt uheldig ettersom Norge ikke er medlemmer av EU. CIP er en av de kanalene Norge har for informasjon om medvirkning inn i EU-systemet.

Manglende norsk deltakelse kan etter vår oppfatning i stor grad forklares med komplementaritet. De finansielle virkemidlene i CIP, som norske bedrifter i liten grad bruker, er i stor grad overlappende med virkemidler som finnes blant annet i Innovasjon Norge. Kriteriene for å få tilgang til lignende finansielle virkemidler i Norge anses imidlertid som mindre strenge, samtidig som søknadsprosessen i Norge anses som mindre byråkratisk. CIPs finansielle virkemidler anses derfor som mindre interessante av norske finansielle aktører.

CIPs øvrige virkemidler er i større grad komplementære i forhold til det norske virkemiddelapparatet, og norsk prosjektdeltakelse skulle således være mer interessant. Relativt lavere norsk deltakelse skyldes etter vår vurdering, en lavere bevissthet om muligheter som finnes i EU blant norske bedrifter og offentlige organisasjoner. Videre mener vi at det er noe å hente på at de nasjonale kontaktpunktene vrir informasjonsarbeidet. Fra å bruke ressurser på å informere relativt bredt, anbefaler vi at de i større grad målrettet informasjonen mot offentlige etater og bedrifter, som kan ha utbytte av deltakelsen.

Økt innsats fra de nasjonale kontaktpunktene er imidlertid ikke tilstrekkelig i seg selv – også departementene må øke sin innsats for å styrke norsk deltakelse i prosjekter. Involverte departement bør bruke sin innflytelse til å sikre at relevante norske offentlige institusjoner blir informert, interessert og representert.

Oppfølgingen av CIP er hensiktsmessig organisert

Som et ledd i evalueringen har vi også vurdert hvorvidt dagens noe fragmenterte organisering er hensiktsmessig, eller om økt koordinering kunne gi bedre resultater. Fordelene ved en mer samlet organisering vil være at mer EU-spesifikk kunnskap samles på ett sted, og at en får en "one-stop-shop" for CIP-relaterte spørsmål. Vi har vurdert de to alternativene med utgangspunkt i hva litteraturen knyttet til organisasjonsdesign anbefaler, og konkluderer med at fordelene ved dagens organisering overgår fordelene ved en mer samlet oppfølging. En mulig fremtidig sammenslåing av CIP med EUs rammeprogram for forskning, vil etter vår vurdering ikke endre dette bildet, ettersom en slik organisering også vil kreve oppfølging i henhold til de tematiske områdene, som etter vårt syn best ivaretas av de institusjoner som har ekspertise innen disse. Bildet vil imidlertid endre seg om man i et fremtidig CIP-program lykkes bedre med å integrere de ulike søylene.

Innenfor rammen av dagens organisering, ser vi imidlertid potensial for en bedre oppfølging. Som nevnt bør ressursinnsatsen styrkes for å øke deltakelsen. Enova og Difi bruker i dag rundt et halvt årsverk hver på sin rolle som nasjonalt kontaktpunkt, og oppfølgingen har relativt svak forankring hos ledelsen i de aktuelle organisasjonene. Dagens ressursinnsats er tilstrekkelig for å spre generell informasjon om muligheter som ligger i CIP-systemet, men innsatsen er ikke tilstrekkelig for en mer proaktiv rolle. Vi anbefaler at de nasjonale kontaktpunktene, og da særlig Difi og Enova, styrker innsatsen med sikte på å bedre utbyttet av norsk deltakelse.

De nasjonale kontaktpunktene begrensede innsats kan ha sammenheng med et relativt snevert mandat. De nasjonale kontaktpunktene mandat handler i stor grad om å spre informasjon om muligheter som ligger i CIP, samt assistere i forbindelse med søknadsskriving. De har i liten grad kontakt med deltakere i prosjektene etter at de er satt i gang. Informasjon om utbyttet av deltakelse fanges derfor ikke i tilstrekkelig grad opp. Departementene, som sitter i CIPs ulike styringsgrupper, går dermed glipp av viktig styringsinformasjon, både om resultatene av norsk deltakelse, samt om mulige policyendringer som kan komme som resultat av prosjektdeltakelsen. Vi anbefaler derfor at mandatet til de nasjonale kontaktpunktene utvides, slik at disse også får ansvar for å syntetisere og videreformidle resultater av norsk deltakelse i ulike CIP-prosjekter til sine eierdepartementer. Vi tror dette vil gjøre rollen som nasjonalt kontaktpunkt faglig mer interessant.

Anbefalinger om veien videre

For å øke utbyttet av norsk CIP-deltakelse anbefaler vi følgende:

1. De nasjonale kontaktpunktene bør øke innsatsen ved at de i større grad målretter informasjonen mot utvalgte offentlige og private aktører som vil ha utbytte av deltakelsen. Departementene bør bruke sin tyngde for å sikre interesse for deltakelse blant relevante institusjoner.

2. For å kunne drive målrettet informasjonsarbeid bør de nasjonale kontaktpunktene, og da i særlig grad Enova og Difi, øke innsatsen slik at de i større grad kan følge med på viktige utviklinger og prosesser innen sin søyle.
3. Det brukes i dag betydelige ressurser på programmet "Enterprise Europe Network" (EEN). Gjennom evalueringen har vi fått tilbakemeldinger om at dette programmet fungerer godt. Med utgangspunkt i ressursbruken og den potensielle viktigheten av programmet for norsk næringsliv, anbefaler vi en egen prosjektevaluering av EEN.
4. De nasjonale kontaktpunktene mandat bør utvides slik at de også får ansvar for å samle inn, syntetisere og videreformidle informasjon om utbytte av prosjektdeltakelsen til eierdepartement.
5. Redusert utbytte av norsk deltakelse i CIP skyldes ikke organisasjonsstrukturelle forhold. Vi kan ikke se at endring av ansvarsfordeling mellom departement og nasjonale kontaktpunkt, eller økt koordinering mellom de nasjonale kontaktpunktene i seg selv, vil gi bedre resultat. Vi ser derfor ingen umiddelbare behov for å endre dagens organisering.
6. Vi ser ikke et umiddelbart behov for økt koordinering i oppfølgingen av EUs syvende rammeprogram for forskning og CIP.

1 Bakgrunn og metode

I dette kapitlet presenterer vi kort bakgrunn for evalueringen, den metode vi har brukt samt evalueringens utfordringer.

1.1 Kort bakgrunn og organisering av evalueringen

Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet ønsker å evaluere den norske deltakelsen i EUs rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon (CIP).

Formålet med evalueringen er todelt. Det ene formålet er å finne forbedringspunkter i den nasjonale oppfølgingen av CIP, for å utvikle en mer aktiv politikk for norsk deltakelse i resten av programperioden. Det andre formålet er å få et bedre vurderingsgrunnlag for norsk deltakelse i, og norske prioriteringer for EUs fremtidige CIP-program, tentativt 2013-2020.

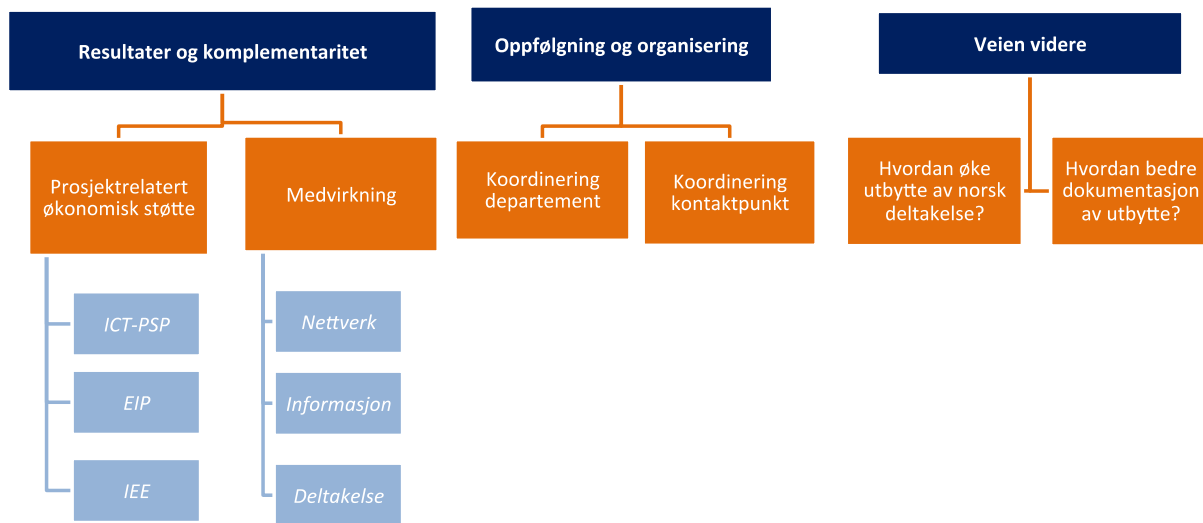
Evalueringen skal vurdere om resultater av deltakelsen i programmet står i forhold til de ressurser som legges inn i slik deltakelse, både fra deltakernes og myndighetenes side. Evalueringen skal inneholde en uavhengig analyse i tre deler hvor vi:

1. vurderer hvorvidt man når målene med deltakelse, herunder om man oppnår målsetningen om medvirkning, og hvorvidt man gjennom deltakelse i ulike prosjekter får igjen midlene man har lagt inn i systemet i form av kontingent.
2. vurderer hvorvidt oppfølgingen av deltakelsen i CIP er tilstrekkelig, og om organiseringen er hensiktsmessig.
3. vurderer i hvilken grad CIP-programmet passer inn og virker komplementært i forhold til den norske innovasjons-, entreprenørskaps-, IKT- og energipolitikken.

Resultatene fra deltakelsen i CIP kan synliggjøres på ulike måter. Vi har valgt å organisere resultatene av vår evaluering som illustrert i figuren under. Som det går frem av figuren ser vi altså i noen grad evalueringsspørsmål 1 og 3 i sammenheng.

Figur 6: Organisering av vår evaluering av resultater av deltakelsen i CIP

Som man ser av figuren over, har vi med hensyn til resultater og komplementaritet, valgt å skille mellom resultater i form av prosjektrelatert økonomisk støtte¹ og resultat knyttet til medvirkning. Det er i den sammenheng viktig å understreke at medvirkning på policyutvikling i EU i mange tilfeller skjer gjennom prosjektene². Våre resultater og vurderinger knyttet til dette gis i kapitlene 3 og 4. I kapittel 5 har vi vurdert organiseringen og oppfølgingen av CIP. I tråd med figuren over, vurderer vi på dette punktet særlig forhold knyttet til koordinering mellom departementene og mellom de nasjonale kontaktpunktene. I kapittel 5 har vi også vurdert hvorvidt arbeidet med CIP i større grad bør koordineres med Forskningsrådets følgingsarbeid med EUs syvende rammeprogram for forskning, samt nytten av at det i flere tilfeller gis prosjektetableringsstøtte til bedrifter og institusjoner som vurderer å søke om støtte fra CIP.

Kapittel 2 er et bakgrunnskapittel. I dette beskriver vi kort CIP og bakgrunnen for norsk deltakelse.

1.2 Metode og metodiske utfordringer

Evalueringen er basert på OECDs mal for evalueringer³. Malen er i utgangspunktet utviklet for å evaluere bistandsprosjekter, men har vist seg å være godt egnet for å evaluere politikorienterte prosjekter. Rammeverket er utviklet for å sikre en systematisk tilnærming til analyse og dokumentering av resultater fra offentlige program og prosjekter. Ved siden av å måle resultater (effekt), legger rammeverket opp til en systematisk måling av i hvilken grad aktivitetene og programmet er relevante for å oppnå overordnede

¹ Det har vært noen metodiske utfordringer knyttet til innhenting og sammenligning av de prosjektrelaterte kvantitative effektene. De ulike delprogrammene i CIP har ulike rapporteringsrutiner og ulike ønsker om hvor detaljert informasjon de ønsker å formidle. CIP-EIP rapporterer kun i form av årsrapporter der detaljnivået på rapporteringen varierer innad i rapporteringen. Det norske nasjonale kontaktpunktet for CIP-EIP har også uttrykt at det har vært en utfordring knyttet til å få tilstrekkelig informasjon om norske søknader og resultater. Resultatrapporteringen for delprogrammene CIP-PSP og CIP-IEE har i større grad vært tilfredsstillende. Vi har løst denne metodiske utfordringen med å vektlegge i teksten der det er usikkerhetsmomenter, slik at leser kan være klar over dette når problemstillingen er tilstede.

³ OECD-DAC (1991): Principles for evaluating development assistance. Tilgjengelig på <http://www.oecd.org/dataoecd/31/12/2755284.pdf>

politiske målsetninger. Sist, men ikke minst, ser man på i hvilken grad annen organisering og innretting hadde kunnet gi tilsvarende eller bedre resultater (effektivitet). OECDs evalueringsrammeverk stemmer godt overens med rammeverket brukt i midtveiseevalueringen av CIP (Technopolis, 2011)⁴, hvilket muliggjør sammenligning av resultater vist der. Hvordan evalueringsspørsmålene passer overens med OECDs rammeverk, er vist i vedlegg 4.

1.2.1 Bruk av metoder for informasjonsinnhenting

For å samle inn og bearbeide nødvendig informasjon, har vi i evalueringen basert oss på følgende informasjonsinnhentingsmetoder:

Dokumentstudier

For å få bakgrunnsinformasjon og som grunnlag for vurderinger av måloppnåelse og relevans, har vi gått igjennom følgende litteratur:

- Stortingsproposisjon nr. 50 (2006-2007: Om samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av EUs rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon (2007–2013)
- Statsbudsjett for NHD, OED og FAD i den aktuelle perioden
- Midtveiseevaluering av CIP-programmet: Interim Evaluation of the Competitiveness and Innovation Framework Programme (2007 – 2013)
- Sluttevalueringen av innovasjonssøylen i CIP: Final Evaluation of the Entrepreneurship and Innovation Programme (Center for Strategy and Evaluation Services, 2011)
- Årsrapporter fra CIP, herunder implementation reports fra de ulike søylene⁵
- Tildelingsbrev fra aktuelle departementer

For å vurdere norsk prosjektdeltakelse sammenlignet med andre land, har vi bedt kommisjonen om informasjon om dette. Kommisjonen har på enkelte felt vært villig til å dele informasjon, mens de på andre har vært relativt tilbakeholdne⁶. Når vi i rapporten viser norsk deltakelse sammenlignet med andre land, har vi brukt noe ulike datakilder, disse er:

- EIP Beneficiaries report 2009 (CIP-EIP, 2009)⁷
- Informasjon fra kommisjonen om norsk deltakelse i ICT-PSP

---

⁴Technopolis (2011): Interim Evaluation of the Competitiveness and Innovation Framework Programme (2007 – 2013). Tilgjengelig på: http://ec.europa.eu/cip/files/docs/interim_evaluation_report_march2010_en.pdf

⁵Tilgjengelig på: http://ec.europa.eu/cip/documents/implementation-reports/index_en.htm

⁶En vurdering av kommisjonens holdning kommer noe senere i kapitlet

⁷Tilgjengelig på: http://ec.europa.eu/cip/files/docs/eip-beneficiaries-report-2009_en.pdf

- Informasjon fra kommisjonen og Enova om prosjektdeltakelse i IEE-programmet

Dybdeintervjuer

Flere av de forhold som er belyst i evalueringen er relativt komplekse. Vi fant derfor at dybdeintervjuer med involverte parter, var den mest hensiktsmessige metoden for å samle inn informasjon og belyse spørsmålene. Vi har i den forbindelse intervjuet representanter for:

- Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet og Fornyings, administrasjons- og kirkedepartementet
- Innovasjon Norge, Difi og Enova
- Kommisjonen og CIP-sekretariatet
- 16 intervjuer med norske deltakere i prosjekter
- NHO og Norwegian Venture Capital Associations (NVCA)
- Norges forskningsråd (2 representanter)
- Nasjonale eksperter i Brussel

I tillegg til dybdeintervjuene har vi hatt til sammen tre møter med en referansegruppe bestående av de aktuelle departementene og de nasjonale kontaktpunktene. I møtene har vi presentert vurderinger og konklusjoner som referansegruppen har hatt anledning til å kommentere. Videre har vi, i tillegg til formelle intervjuer, gjennomført en rekke mindre strukturerte telefonbaserte intervjuer med blant annet Difi, IN og FAD.

1.3 Evalueringens utfordringer

Evalueringen av norsk deltakelse i CIP skiller seg på flere punkter fra andre evalueringer, og vi vil trekke frem enkelte punkter som gjør denne evalueringen spesiell. Utfordringene bidrar gjennomgående til å redusere vår mulighet til å trekke valide konklusjoner i evalueringen.

CIP-sekretariatet deler i ulik grad informasjon om deltakelse i CIP-programmet

Mens kommisjonen på enkelte områder har gitt oss nødvendig informasjon om de ulike landenes deltakelse, har de på andre vært relativt tilbakeholdne. Rapporten baserer seg derfor på en blanding av tekst-, dokument- og internettsøk på CIP-programmets hjemmesider. Alt i alt mener vi at denne metoden har gitt et godt bilde av hva Norge får ut av deltakelsen, sammenlignet med andre land. Samtidig ville oversikten trolig vært mer konsistent om den baserte seg på et fullstendig tallmateriale innsamlet av kommisjonen. Det er spesielt informasjon om EIP som har vært vanskelig å innhente. Når det gjelder ICT-PSP og IEE har det vært lettere å finne informasjon. Kommisjonens begrunnelse for å begrense tilgangen til informasjon om EIP-programmet, er at de ikke har fullmakt til å gi ut slik informasjon. Gjennom denne restriktive holdningen bidrar kommisjonen til at det blir vanskeligere å måle effekten av deltakelsen. Dette er etter vårt syn unødvendig og uheldig, og bidrar til at effekten av deltakelse blir vanskeligere å måle for alle medlemsland.

Kun kommet halvveis inn i programmet

Evalueringen er en midtveiseevaluering og for enkelte deler, som EIP-delen, ble et støtteapparat for norsk deltakelse ikke etablert før høsten 2008. Evalueringen tar derfor for seg resultater av deltakelse som kun har vart i litt over to år. På den annen side er CIP satt sammen av program som Norge deltok i før de ble innlemmet i CIP. Til tross for kort virketid gjennom CIP, anser vi derfor at det er tilstrekkelig erfaring med programmene til å kunne trekke konklusjoner både om resultater og organisering. Lengre erfaring med CIP som overordnet program kunne imidlertid styrket og nyansert konklusjonene noe.

Få respondenter

På grunn av kort virketid, samt forholdsvis begrenset deltakelse både blant bedrifter og offentlige aktører, er utvalget av respondenter begrenset. Få respondenter medfører at vi på enkelte punkt, som for eksempel i vurderinger knyttet til prosjektetableringsstøtte, må gjøre vurderinger på bakgrunn av færre enn ti tilbakemeldinger. Få respondenter kan også medføre at anekdotiske erfaringer kan få uforholdsmessig stor plass i evalueringen, ettersom de kan utgjøre en stor andel av våre samlede tilbakemeldinger. En gjennomgang av intervjureferatene viser imidlertid stor grad av sammenfall i respondentenes tilbakemeldinger, hvilket tyder på at informasjonen er konsistent, selv med få intervju.

Kompleks organisering av et bredt program uten store finansielle rammer

CIP involverer et betydelig antall aktører med til dels svært ulike kompetanseområder. Dette gjelder ikke bare på norsk side, men også på EUs side. Den komplekse organiseringen og spriket mellom bransjer, vanskeliggjør kommunikasjon, formidling og koordinering. Den komplekse strukturen utgjør også utfordringer for evalueringen. Det er eksempelvis vanskelig å fastslå om lav norsk deltakelse skyldes interne forhold i CIP, eller organiseringen av den norske oppfølgingen.

2 CIP og bakgrunn for deltakelsen

Vi vil i dette kapitlet gi en beskrivelse av CIP-programmet, bakgrunn for norsk deltakelse i programmet og organisering av den norske oppfølgingen av programmet. Sist i kapitlet viser vi hvordan målsetninger i CIP stemmer overens med norske prioriteringer og føringer på de aktuelle politikkområdene.

2.1 CIP er EUs rammeprogram for innovasjon og økt konkurranseevne

CIP er EUs rammeprogram for innovasjon og konkurranseevne, med virke i perioden 2007 til 2013. Det danner et felles rammeverk for å styrke EU-landenes innovasjons- og konkurranseevne, og skal sikre bærekraftig vekst. Programmet er godt forankret i EUs strategi for vekst og sysselsetting, og EUs 2020-strategi.

Programmet er tredelt med et overordnet mål om å styrke innovasjon og konkurransekraft i europeisk næringsliv, skape et innovativt og inkluderende informasjonssamfunn, samt å fremme effektiv energibruk og økt bruk av fornybar energi i Europa. Programmet har særlig fokus på små og mellomstore bedrifter⁸.

Programmet ble etablert med bakgrunn i et samlet ønske om å øke konkurranseevnen og innovasjonsgraden i EU. Innovasjonsgraden i EU-landene er lavere sammenlignet med konkurrerende land som Japan og USA. CIP skal på denne bakgrunn bidra til å rette opp i systemsvikt innenfor kapitaltilgang for små og mellomstore bedrifter, bøte på underinvesteringene i IKT, være pådriver for innovasjons- og produktivitetsvekst, og rette opp svikt i investeringene rettet mot bærekraftig energiteknologi. Ved å samle relevante program innen IKT, energi og innovasjon under en CIP-paraply, ønsket man å relatere eksisterende program tettere til EUs mål angående konkurranseevne og innovasjon. Økte synergieffekter mellom programmene var ikke løftet frem som et viktig argument for sammenslåing.

CIP har et samlet budsjett på 3,6 mrd. euro for perioden 2007 til 2013. Norges bidrag er omtrent 100 millioner kroner i året. Målsettingene i CIP skal nås gjennom de følgende tre delprogram:

- Entreprenørskaps- og innovasjonsprogrammet (EIP)
- IKT-programmet (ICT-PSP)
- Energiprogrammet (IEE)

Ressursene i CIP-programmet fordeles ut på de tre programmene med omtrent 60 prosent på EIP, 20 prosent på ICT-PSP og 20 prosent på IEE. Nedenfor gir vi en mer inngående beskrivelse av hvert delprogram.

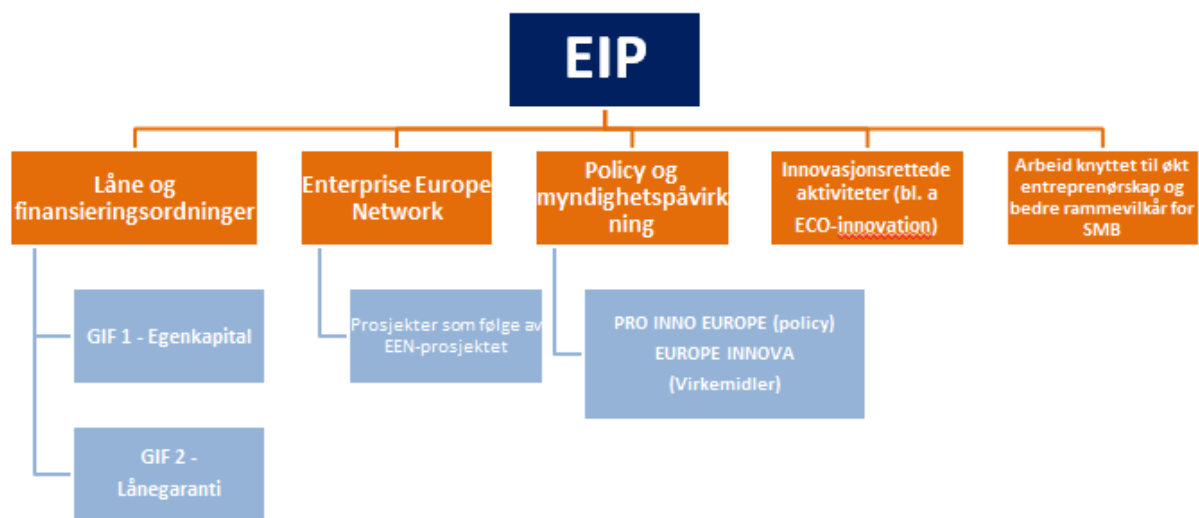
⁸EUs definisjon på små og mellomstore bedrifter dekker bedrifter med under 250 ansatte og en omsetning på under € 50 millioner eller balanse på < € 43 millioner. Dermed er store deler (ca 99 prosent) av Norges bedrifter relevante for deltakelse i programmet.

2.1.1 Entreprenørskap- og innovasjonsprogrammet (EIP)

Hovedformålet med EIP-programmet er å bidra til å skape bedre rammevilkår for innovasjon og bærekraftig vekst. Gjennom programmet skal også tilgangen til finansiering for små og mellomstore bedrifter styrkes. Programmet inkluderer også aktiviteter rettet mot støtte til policyutvikling.

I figuren under er de ulike aktivitetene i CIP-EIP illustrert:

Figur 1: Aktiviteter under EIP programmet

Omtrent 50 prosent av aktivitetene i EIP er rettet mot de finansielle virkemidlene og lånegarantiordningene. Dette er en indirekte ordning der venturefond, såkornfond og banker kan søke rollen som formidler av kapital til investeringer i små og mellomstore bedrifter, enten gjennom tilførsel av egenkapital, bruk av mikrokreditt eller andre utlånsordninger.

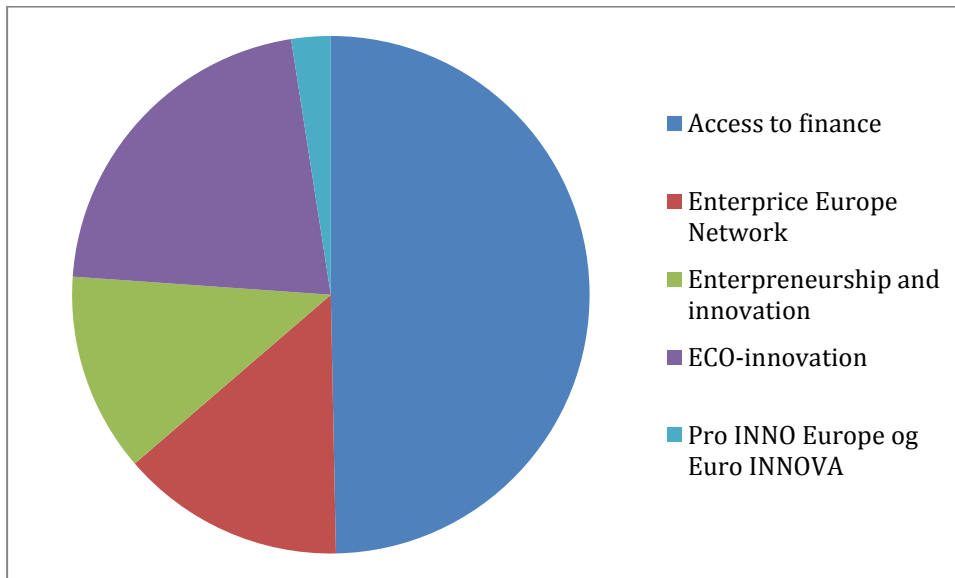
Enterprise Europe Network (EEN) er et program som skal opplyse små og mellomstore bedrifter om potensielle forretnings- og støttemuligheter i EU. Norge deltar i dag aktivt i dette prosjektet, og informasjonsarbeidet mot norske bedrifter koordineres av IN med bistand fra IRIS, Nofima, Norut og SINTEF. Se boks 3.1 om EEN.

På policy- og virkemiddelutviklingsiden har man to program: PRO INNO EUROPE som fokuserer på policyutvikling, og EUROPE INNOVA som fokuserer på hvordan virkemidlene for innovasjon og entreprenørskap best bør innrettes. Målt i budsjetter er programmene relativt små sammenlignet med EEN og de finansielle virkemidlene. Videre skiller disse programmene seg noe ut ved at det i hovedsak er offentlige organisasjoner og personer fra det offentlige virkemiddelapparatet, som deltar i nettverkene og prosjektene.

Programmet Eco-innovation støtter utvikling av innovative produkter, tjenester eller prosesser som kan redusere utslipp eller øke effektiviteten ved bruk av naturressurser. Programmet er blant de få direkte støtteordninger til små og mellomstore bedrifter under EIP.

Fordelingen av rundt 350 millioner euro i EIP i 2011 fordeler seg som vist i figuren nedenfor:

Figur 2: Fordeling av midler over EIP på ulike program og aktiviteter i 2011

Kilde: EIP Work programme 2011

EIP-programmet er nylig evaluert av Center for Strategy and Evaluation Services (2011). I evalueringen konkluderes det med at programmet er på god vei til å nå sine målsetninger, og at det på den bakgrunn oppnår større legitimitet. Videre konkluderes det med at de finansielle instrumentene nå har en innretning som gjør dem mer interessante for finansinstitusjoner, samt at byråkratiet knyttet til søknadsprosessen er langt mindre omfattende enn tidligere. Med hensyn til Enterprise Europe Network, påpekes det at programmet er et godt fungerende virkemiddel for å spre kunnskap om muligheter for bedrifter innen EU, men at programmet bør styrke samarbeidet og synligheten av de nasjonale bedriftsrådgiverne i programmet. Evalueringen gir også en positiv vurdering av Eco-innovationprogrammet, men advarer mot at sterk interesse for deltakelse i programmet kan føre til at programmet fort går tom for midler.

Boks 3.1 CASE: Enterprise Europe Network

Enterprise Europe Network i Norge er del av et stort europeisk nettverk som skal hjelpe bedrifter til å bli mer konkurransedyktige og øke innovasjonsevnen. Målet er å få norske bedrifter til å utnytte mulighetene som EØS-avtalen gir.

Enterprise Europe Network i Norge ble etablert i 2008 som et prosjekt under EIP-delen av CIP. Innovasjon Norge, SINTEF, Norut, CMR, IRIS og Matforsk samarbeidet i et konsortium for å tilby ulike tjenester til bedrifter, som en del av prosjektet. Enterprise Europe Network er det prosjektet med den største enkeltfinansiering innenfor EIP, med en ramme på omtrent 100 millioner i en seks til sjuårsperiode. Omtrent 45 prosent av dette er finansiert av EU. De resterende 55 prosentene finansieres av de respektive konsortiumsdeltagere, der Innovasjon Norge tar den største delen av utgiftene over sine budsjetter.

Nettverket tilbyr veiledning om det indre marked, bistår bedrifter i søknadsskriving til ulike EU-program, kobler bedrifter sammen og skaper møteplasser samt kommer med tilbakemeldinger til kommisjonen når det gjelder regulering.

Gjennom prosjektet har man fått muligheten til å opprette en tjeneste som tilbyr generell EU-rådgivning i distriktene, og dette skal i følge tilbakemeldinger i evalueringen, ha bidratt til at Innovasjon Norges distriktkontorer i større grad fokuserer på muligheter i EU.

I perioden 2008 til 2010, har prosjektet bidratt til at det blant annet er blitt gjennomført omtrent 300 seminarer for nesten 10 000 personer/bedrifter. Det har vært mer enn 360 000 treff på hjemmesiden, og man har bistått over 1 000 bedrifter med rådgivning om EU-relaterte problemstillinger. Prosjektet har også vært med på å etablere en rekke avtaler mellom norske og utenlandske aktører, knyttet til kommersialisering, teknologi og forskning.

2.1.2 IKT-programmet (ICT-PSP)

ICT-PSP er et policyprogram som har aktiviteter gjennom nettverk- og pilotprosjekter. Det finnes to ulike pilotprosjekter (Pilot A og B), der A i hovedsak skal baseres på et medlemslands initiativ, og B skal stimulere til økt bruk av innovative IKT-baserte tjenester og produkter. I tillegg kommer prosjekter som temanettverk og best practice network. Temanettverk er et forum for interessenter innen et tematisk område hvor erfaringer utveksles og konsensus bygges, og som har fokus på å identifisere og spre beste praksis.

ICT-PSP er hovedsakelig rettet mot offentlige aktører eller store virksomheter innenfor IKT-feltet. Målet er å støtte opp om en felles europeisk utvikling innenfor informasjonsteknologi og IKT-løsninger av felles interesse, og å styrke et europeisk marked for IKT-baserte tjenester og produkter. Programmet inkluderer også aktiviteter innen støtte til policyutvikling, gjennom studier av den seneste utviklingen og trender innenfor feltet. Gjennom nettverk og prosjekter får man mulighet til å være med på direkte utvikling av europeiske fellesløsninger på IKT-området.

Et av de mest suksessrike prosjektene under ICT-PSP-søylene er PEPPOL, omtalt i boks 3.2 under.

Boks 3.2 CASE PEPPOL – suksesshistorie fra ICT-PSP

Formålet med PEPPOL (Pan-European Public Procurement Online) er å legge grunnlaget for at små og mellomstore bedrifter skal kunne tilby sine varer og tjenester elektronisk til offentlige oppdragsgivere i alle EU-land. PEPPOL-prosjektet ledes og koordineres av Norge ved Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi). Prosjektet startet 1. mai 2008 med 14 offentlige deltakere fra åtte land, og med et totalbudsjett på 19,6 millioner euro. Fra 1. november 2009 ble prosjektet ytterligere utvidet. Den endelige rammen på prosjektet er ca. 30,4 millioner euro, hvorav EUs bidrag er 15,4 millioner.

PEPPOL er organisert som et konsortium der tolv nasjoner er representert. I tillegg etableres det "nasjonale konsortium" bestående av interessenter fra både næringsliv og offentlig sektor, hvor det arbeides innenfor ulike arbeidspakker. PEPPOL har som mål å knytte sammen nasjonale løsninger for elektronisk signatur, informasjon om leverandører, produktkataloger samt ordre- og fakturahåndtering.

I praksis vil det si at hvis norske produsenter ønsker å delta i et anbud fra et offentlig fransk sykehus, skal de ved hjelp av PEPPOL-løsninger og PEPPOL-definerte prosesser og informasjonsinnhold, kunne innlevere tilbud elektronisk på en juridisk trygg og teknologisk sikker måte. Hvis en norsk produsent vinner anbudet, skal de ved hjelp av PEPPOL-løsninger, kunne motta elektroniske ordrer fra den franske kunden og sende faktura elektronisk i retur.

PEPPOL-prosjektet arbeider nå med pilotprosjekter i hele Europa. På grunn av innsatsen i PEPPOL siden 2008, vil det nå være enklere for offentlig sektor i alle europeiske land å gjøre innkjøp på tvers av landegrensene.

I prosjektet og fra EU-kommisjonens side, arbeides det også med å etablere et regime for drift og videreutvikling av PEPPOL-prosjektets leveranser etter prosjektperiodens utløp.

2.1.3 Energiprogrammet (Intelligent Energy Europe Programme - IEE)

IEE-programmet bygger på erfaringer fra en første runde med dette programmet før etableringen av CIP. IEE har eksistert siden 2003, og har i løpet av denne tiden utviklet seg til å bli det viktigste EU-programmet for å fjerne ikke-teknologiske barrierer for effektiv bruk av energi, og økt bruk av nye og fornybare energikilder.

IEE er et implementeringsprogram som skal bidra til at energipolitikken og lovgivningen utvikles, gjennomføres, evalueres og styrkes. IEE støtter gjennomføringen av energispesifikke EU-initiativer som direktiver og handlingsplaner, og bidrar til nettverksbygging og samarbeid med andre europeiske miljøer. IEE-programmet retter seg mot utredningsmiljøer, aktører innen informasjonsspredning og utredning, samt myndigheter som følger implementeringen og utviklingen av EUs energipolitiske direktiver og handlingsplaner.

Arbeidet under IEE er delt opp i tre hovedelementer:

1. **SAVE:** Denne delen fokuserer på å fremme tiltak innen energieffektivitet og rasjonell bruk av energiresurser. Den omfatter forbedring av energieffektivitet og rasjonell bruk av energi, særlig innen bygg og industri. SAVE gir også støtte til utarbeidelse av lovgivende tiltak og deres anvendelse innen energieffektivisering.
2. **ALTERNER:** Denne delen fokuserer på å fremme tiltak innen nye og fornybare energiresurser, og omfatter fremmet av nye og fornybare energikilder for sentralisert og desentralisert produksjon av elektrisitet, varme og kjøling, for på den måten å støtte diversifisering av energikilder, og integrere nye og fornybare energikilder lokalt og sentralt i landets energisystemer. ALTERNER omfatter også støtte til utarbeidelse av lovgivende tiltak og deres anvendelse innen fremmet av nye og fornybare energiresurser.
3. **STEER:** Denne delen fokuserer på å fremme tiltak innen energieffektivitet og bruk av nye og fornybare energikilder i transport, og omfatter støtte til tiltak knyttet til energispørsmål ved transport, så som diversifisering av bruk av drivstoff, fremmet av fornybar energi og energieffektivisering i transport. STEER omfatter også støtte til utarbeidelse av lovgivende tiltak og deres anvendelse innen fornybar energi og energieffektivisering i transportsektoren.

I følge IEEs handlingsplan for 2011⁹ skal programmet utfylle aktuelle tiltak i deltakerlandene. For å maksimere effekten av IEE-prosjekter, er forslagsstillerne oppfordret til å koble sine forslag til nasjonale, regionale eller lokale program.

I Norge bidrar delprogrammet til nettverkseffekter og samarbeid med andre europeiske miljøer, som er nyttig for norske miljøer. IEE-prosjektene er også viktige for kompetanseheving og profilering i Norge. Det største enkeltprosjektet som har fått tildelt støtte, var finansieringen av opprettelsen av Energirådet Innlandet, der man mottok 250 000 euro. Deres oppgave er å være et kompetansesenter innen riktig og bærekraftig energibruk for kommuner, bedrifter og innbyggere i innlandet.

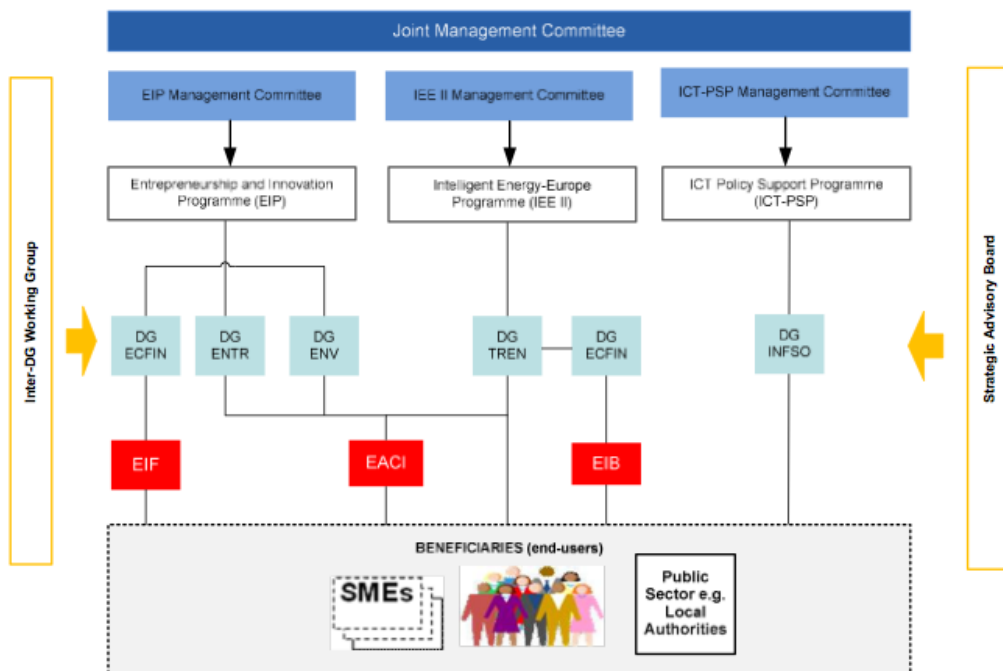
2.2 Organisering og styring av CIP

CIP-programmet har, til tross for et begrenset budsjett, en relativ kompleks organisasjons- og styringsstruktur. Programmet retter seg mot ulike typer aktører og brukere. Aktørkartet for CIP er vist i figuren nedenfor.

---

⁹http://ec.europa.eu/cip/files/docs/iee-wp2011_en.pdf

Figur 3: En beskrivelse av styringsstrukturen i EU

Kilde: Technopolis (2011)

Kommisjonen utformer politikken og har overordnet ansvar for ledelse og implementering av programmet. Det er til sammen fem DG-er involvert i de tre delprogrammene. De finansielle ressursene blir så kanalisert videre gjennom institusjoner som EIF (European Investment Fund, for de finansielle instrumentene) og EACI (Executive Agency for Competitiveness and Innovation, som forvalter deler av EIP og IEE-programmet). En arbeidsgruppe som jobber på tvers av DG-ene koordinerer arbeidet. Kommisjonen får assistanse fra tre styringskomiteer knyttet til de tre delprogrammene der deltakerlandene i CIP, herunder Norge, deltar. Komitémøtene holdes to til tre ganger i året og ledes av kommisjonen. Det er også etablert et "strategic advisory board" (STRABO) som gir råd i saker knyttet til konkurransevne og innovasjon.

Midtveisevalueringene som er gjennomført på EU-nivå, fremhever at koordineringen av de tre delprogrammene så langt ikke har fungert optimalt, og at det har vært en utfordring å få involverte aktører til å oppfatte de tre delprogrammene som ett felles program med felles mål. I evalueringen vektlegges behovet for økt fokus på europeisk merverdi, og sterkere fokus på små og mellomstore bedrifter. På begge disse områdene hevder evaluatør at det kan arbeides ytterligere på nasjonale plan for å komme nærmere en oppnåelse av programmets mål. Evalueringen legger også vekt på at CIP fremover bør fokusere på noen få antall temaer hvor den europeiske merverdien er høy, og der det er vanlig at EU griper inn og støtter. Programmet har til nå fokusert på et stort antall områder med et relativt begrenset budsjett¹⁰.

¹⁰Budsjettmessig er CIP et lite program sammenlignet med det syvende rammeprogram for forskning og teknologiutvikling og EUs strukturfond. CIP har et budsjett på 3,6 mrd € i perioden 2007-2013, syvende rammeprogramms budsjett er 54 mrd. € og strukturfondenes budsjett er på 277 mrd. €.

2.3 Begrunnelse for og organiseringen av norsk deltakelse i CIP

Bakgrunn og rasjonele for norsk deltakelse i CIP ble lagt fram for Stortinget i St.prp. nr. 50 (2006-2007) "Om samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av EUs rammeprogram for konkurransevne og innovasjon". I proposisjonen argumenteres det for at deltakelse i CIP vil legge til rette for innovasjon og økt konkurransekraft i norsk næringsliv, samt bidra til fornying av offentlig sektor. Det argumenteres videre med at deltakelsen vil gi norske bedrifter bedre tilgang til markeder og samarbeidsprosjekter i Europa, og muligheter til økt tilførsel av kapital, samt at deltakelsen vil være supplerende i forhold til EUs syvende rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling.

Regjeringens begrunnelse for deltakelse varierer mellom de ulike programmene. Mens tilgang til blant annet finansiering og nettverk fremheves som viktig i entreprenørskaps- og innovasjonsprogrammet, vektlegges mulig innflytelse på politikikutvikling i større grad i IKT- og energiprogrammet. Det vises blant annet til at CIP vil være EUs viktigste arena for utforming av IKT-politikk i programperioden, og at CIP utgjør hoveddelen av Norges IKT-politiske samarbeid med EU. Med hensyn til energi, vises det til at deltakelse i CIP gir norske kompetansemiljøer mulighet til å delta som likeverdige partnere i sentrale europeiske nettverk, samt at deltakelsen gir mulighet for å delta i et tidlig stadium av politikk- og regelverksutviklingen i EU.

Gjennom CIP-deltakelsen bidrar Norge med ni nasjonale eksperter til EU-kommisjonen, tre på hvert satsningsområde. I regjeringens begrunnelse for deltakelse vises det til at man gjennom de nasjonale ekspertene sikres tilgang til sentrale nettverk, tidlig informasjon og deltakelse i utforming av nye policyinitiativ fra kommisjonen.

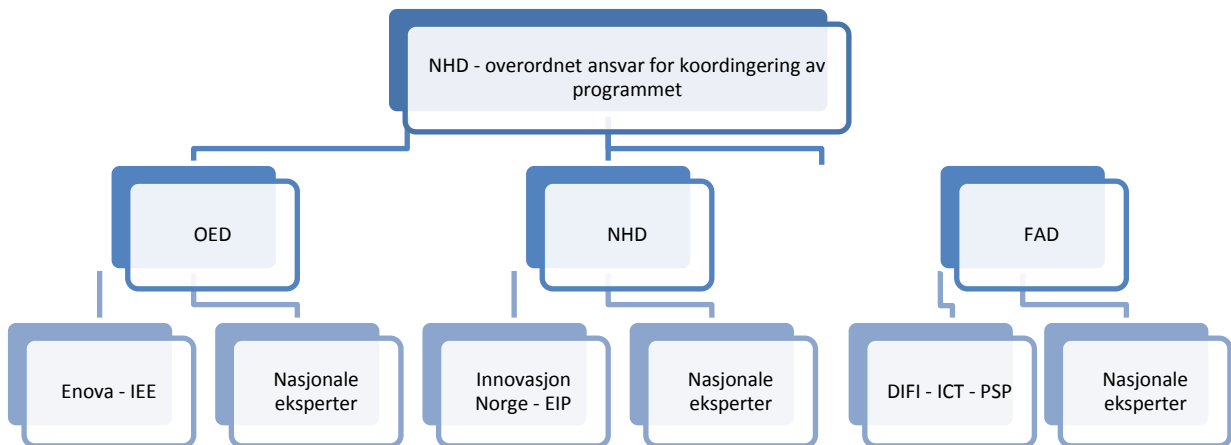
Mulighet for politikkpåvirkning fremheves som vel så viktig for norsk deltakelse i programmet, som mulighet for finansiell støtte til norske bedrifter. Hjemhenting av kunnskap og erfaring fra andre land er et viktig element i tillegg til politikkpåvirkning.

Departementene har opprettet nasjonale kontaktpunkt for oppfølging av de tre delprogrammene. Disse er henholdsvis Enova for IEE-delen, IN for EIP-delen og Difi for ICT-PSP-delen. De nasjonale kontaktpunktene har ansvar for å spre informasjon om prosjekt- og finansieringsmuligheter innen de ulike delprogrammene, samt å veilede potensielle søkere i å utforme søknader. I tillegg deltar de nasjonale kontaktpunktene som stedfortredere på møter i Brussel, hvis ikke departementene har anledning til å stille¹¹. Figur 4 viser den norske styringsstrukturen.

---

¹¹ Innovasjon Norge deltar alltid sammen med NHD på møtene. Det er imidlertid kun departementet som har stemmerett.

Figur 4: Styringsstruktur for oppfølging av norsk deltakelse i CIP

NHD har et overordnet koordineringsansvar for norsk deltakelse. Som et ledd i koordineringen avholdes det to koordineringsmøter i året. I oktober 2007 arrangerte departementene i fellesskap en større konferanse for å markere Norges medlemskap i CIP, og informere om programmet.

Hvert av departementene har arbeidsgiveransvar for tre nasjonale eksperter. Ordningen med nasjonale eksperter omtales bedre i kapittel 4.

2.4 I hvilken grad sammenfaller CIP-programmets mål med norske politiske mål og virkemidler?

I dette kapittelet sammenligner vi de ulike søylene i CIP med norsk IKT-, innovasjons- og energipolitikk. Vi analyserer om det er sammenfall eller ulikheter mellom målsetninger og virkemiddelbruk i nasjonale virkemidler, versus CIP.

2.4.1 Samspillet mellom ICT-PSP og IKT-politikk og virkemidler

For å se på samspillet mellom ICT-PSP og IKT-politikken/ -virkemidlene, har vi valgt å ta utgangspunkt i Fornyings-, administrasjons- og kirke- og kulturdepartementets konkretiserte mål knyttet til norsk IKT-politikk, slik disse er uttrykt på departementets hjemmeside. Disse er gjengitt i tabellen nedenfor sammen med målsetninger for CIP-ICT, slik disse er beskrevet i CIP Fact sheet¹².

Tabell 1: Sammenheng mellom målsetninger ICT-PSP og norske IKT politikk

¹² Tilgjengelig på: http://ec.europa.eu/cip/files/docs/factsheets_en.pdf

	Norge	ICT-PSP
Målsetninger	Å sikre et informasjonssamfunn for alle: høyhastighetsbredbånd, økt kunnskap om IKT og sikre universell utforming av IKT. Å bidra til innovasjon og verdiskaping: utvikling og bruk av tjenester basert på digitalt innhold, offentlige data tilgjengelig for videre bruk og fremme smarte, klimavennlige IKT-løsninger. Å stimulere til vekst og utvikling i IKT-næringen gjennom gode rammer for elektronisk forretningsdrift og handel, tjenesteutvikling og innovasjon. Gode offentlige selvbetjeningsløsninger og effektiv forvaltning. Elektronisk samhandel, elektronisk og utvikle avanserte tjenester til innbyggere og næringslivet.	Stimulere til innovasjon og konkurransekraft gjennom økt og bedre bruk av IKT blant innbyggere, myndigheter og bedrifter. Demonstrasjon og utprøving av teknologiske og organisatoriske løsninger for IKT gjennom støtte. Prioritere områder som: sterkere utbredelse av IKT, telemedisin og bruk av IKT for å redusere utslipp.
Virke-middelbruk	Generelt har norsk IKT-politikk få finansielle virkemidler. IKT-politikken handler i stor grad om å bidra til at forskjellige samfunnsområder utnytter de muligheter som ligger i IKT. For å bidra til at disse mulighetene kan utnyttes i hele landet, har regjeringen en betydelig satsning på å øke utbredelsen av bredbånd.	Under ICT-PSB støttes en rekke prosjekter som bidrar til å belyse og prøve ut IKT-løsninger innen ulike samfunnsområder. ICP-PSP støtter i den sammenheng tre ulike program: Pilot-A-prosjekter som bygger på initiativer fra medlemslandene og hvor hensikten er å bidra til implementering og felles løsninger på områder hvor det er vedtatt felles politikk. Pilot-B-prosjekter skiller seg fra Pilot-A prosjektene ved å være mer teknologi- og utviklingsorientert. Gjennom Pilot-B prosjektene ønsker man å vise hvilket potensial som kan ligge i nye IKT-løsninger. Temanettverksprosjekter som bringer sammen eksperter fra ulike land for å belyse en bestemt problemstilling og utveksle informasjon om beste praksis. Best practics er store prosjekter innenfor temaet digitalt innhold, der fokuset er å identifisere og spre best praksis.

Kilde: FADs hjemmeside (2011). CIP (2011)

Som vi ser av tabellen, er det et relativt stort sammenfall mellom norske prioriteringer og prioriteringer under ICT-PSP. I den grad det er forskjeller i målsetningene, skiller målsetningene under ICT-PSP seg noe ut ved å være mer konkrete og operasjonaliserbare.

ICT-PSP har etter vår vurdering kompletterende virkemidler i forhold til norske virkemidler. Norske myndigheter har med unntak av en betydelig satsning på bredbånd, et begrenset sett med virkemidler for å fremme IKT. Virkemidlene under ICT-PSP er i stor grad policy- og informasjonsorienterte, og deltakelse gir derfor mulighet til informasjonstilgang og medvirkning som man ikke ellers kunne oppnådd gjennom andre eksisterende virkemidler.

2.4.2 Samspillet mellom EIP og norsk innovasjonspolitik

Norske prioriteringer på innovasjonsområdet er best beskrevet i det til enhver tid gjeldende statsbudsjett for Nærings- og handelsdepartementet. Beskrivelsen av målsetninger for EIP er best

beskrevet i CIP Fact sheet. Et utdrag av relevante prioriteringer i begge institusjoner er gjengitt i tabellen nedenfor¹³.

Tabell 2: sammenheng mellom EIP og norsk nærings- og innovasjonspolitik

	Norge	EIP
Mål- setninger	Størst mulig samlet verdiskaping gjennom tilrettelegging for et nyskapende, kunnskapsbasert og miljøvennlig næringsliv og skape arbeidsplasser i hele landet. Satseområdene der Norge har spesielle forutsetninger som energi og miljø, reiseliv, marin- og maritim sektor, bl.a. gjennom satsing på forskning og utvikling. Regjeringen vil legge vekt på gode finansierings- og støtteordninger. Regjeringen vil videreføre arbeidet med forenkling for å redusere bedriftenes rapporteringsutgifter.	Legge til rette for all form for innovasjon i bedriftene, herunder miljøinnovasjon Legge til rette for samarbeid mellom små og mellomstore bedrifter, særlig samarbeid på tvers av land. Forbedre tilgang til kreditt for innovative oppstartsselskaper og SMB-er. Legge til rette for innovasjonsrelaterte økonomiske og administrative reformer.
Virkemidd elbruk	Tilbud til finansiering gjennom Innovasjon Norge. Støtte til innovasjon i bedriftene gjennom en rekke ulike program i Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet	Tilbud om finansiering gjennom de finansielle instrumentene. Informasjon om muligheter i EU gjennom Enterprise Europe Network-programmet. Støtte til innovasjon i bedriftene gjennom programmet Eco-innovation. Støtte til informasjons- og policyorienterte prosjekter gjennom generelle initiativer eller program som PRO-INNO Euro.

Som vi ser av tabellen, er det relativt stor grad av sammenfall mellom norske prioriteringer i innovasjonspolitikken og prioriteringer under EIP-programmet. Vi ser imidlertid at norske prioriteringer er mer konkrete i form av vilje til å satse på bestemte næringer hvor Norge har naturlige fortrinn.

På virkemiddelsiden ser vi at det i stor grad er overlapping i virkemidler. Både EIP og norske myndigheter har program rettet mot bedring av kreditttilgang, og direkte støtte til innovasjon i bedriftene. EIP-programmet skiller seg imidlertid ut med hensyn til de mer informasjons- og policyorienterte programmene, som Enterprise Europe Network og Euro-Innova.

Et eksempel på et av programmene under EIP søylen er INNO-Learning Steering Group omtalt i boks 4.2.

¹³ statsbudsjettet for Nærings- og handelsdepartementet fremheves det at en ansvarlig økonomisk politikk er den viktigste forutsetningen for verdiskaping og vekst. Av plasshensyn har vi ikke tatt med formuleringer knyttet til dette. Videre er heller ikke prioriteringer knyttet til f.eks. maritim næring tatt med, da slike næringsspesifikke prioriteringer er lite relevante i denne sammenheng.

Boks 4.2: CASE: INNO-Learning Steering Group – policylæring om innovasjon og entreprenørskap

The INNO-Learning Steering Group (ILSG) er et europeisk nettverk av offentlige organisasjoner som arbeider med innovasjonsfremme og næringsutvikling. Arbeidet er en del av PRO INNO EUROPE-programmet under EIP-søylen.

Hensikten med nettverket er å bidra til læring, informasjonsutveksling og samarbeid på tvers av landene. I utvikling av nye metoder for å styrke innovasjon, har nettverket spilt en sentral rolle i forbindelse med forundersøkelser, testing og erfaringsutveksling. I flere tilfeller har enkeltland og kommisjonen luftet prosjektforslag med gruppen tidlig i en prosess, med sikte på rask og erfaringsbasert tilbakemelding. Nettverket har således hatt medvirkning på policyutvikling.

Nettverket består i dag av 25 deltakere fra ulike europeiske institusjoner. Innovasjon Norge har deltatt siden 2009, og mener deltakelsen har gitt viktige innspill, blant annet til utvikling av nye virkemidler for norsk næringsliv. Som følge av deltakelsen har Innovasjon Norge blitt inspirert til å se på alternativ innretting av norske innovasjonsrettede program.

2.4.3 Samspillet mellom CIP-IEE og Norges energi- og transportpolitikk

For å kunne vurdere samspillet mellom CIP-IEE og energi- og transportpolitikken i Norge, har vi først kartlagt de norske målsetningene, for så å sammenligne og vurdere de virkemidlene som bygger opp under målene for CIP-IEE og norsk energi- og transportpolitikk. Vi begrenser diskusjonen til å omhandle energipolitiske mål og virkemidler rettet mot fornybar energi, energiomlegging og energieffektivisering, og transportpolitiske målsetninger innen mer miljøvennlig transport.

Norges energipolitikk innen fornybar energi og energieffektivisering forvaltes av Olje- og energidepartementet og underliggende etater. Politikken slik vi kjenner den i dag, ble i hovedsak etablert for ti år siden, særlig ved etableringen av Enova SF i 2001, som fikk i oppgave å følge opp de energipolitiske målsetningene innen fornybar energi og energieffektivisering. Også bestemmelsene i energiloven, plan- og bygningsloven, krav til merking og standarder for elektrisk utstyr, ulike støtteordninger innen andre forvaltningsområder og dessuten skatter og avgifter, er virkemidler som påvirker bruken av energi.

Enova SF er Norges viktigste verktøy i satsingen på energiomlegging, og skal arbeide langsiktig mot målbare resultater. Enovas arbeid med en omlegging av energibruken, innebærer å identifisere barrierer og innrette virkemidler for å oppnå markedsendringer. Enova skal styrke arbeidet med en miljøvennlig omlegging av energibruk og energiproduksjon i Norge gjennom finansiering og rådgivning. Enova samarbeider tett med markedsaktører i privat næringsliv og offentlig virksomhet

for å redusere bruken av energi og øke produksjonen fra fornybare energikilder¹⁴. Enova administrerer også støtte til miljøvennlige energiltak i husholdningene.

Norges transportpolitikk forvaltes av Samferdselsdepartementet, og skal bidra til å redusere miljøskadelige virkninger av transport. For å oppnå dette satses det betydelig på jernbanen, på tiltak som styrker lokal kollektivtransport og reduserer bruken av bil i tettbygde strøk, og ved å styrke innsatsen til Transnovaprojektet.

Transnova skal bidra til reduserte CO₂-utslipp fra transportsektoren slik at Norge når de nasjonale målsetningene for utslippsreduksjoner innen 2020, og målet om klimanøytralitet innen 2050. Transnova ble opprettet på bakgrunn av klimameldinga og klimaforliket, som ble lagt fram 17. januar 2008. Transnova ble formelt etablert i 2009 som et treårig prøveprosjekt, og er organisert under Teknologivdelingen til Statens vegvesen i Trondheim. Transnova administrerer Samferdselsdepartementets tilskudd til prosjekter som bidrar til at klimavennlig transportteknologi og transportpraksis tas i bruk raskere¹⁵. En sammenheng mellom målsetninger og virkemiddelbruk i Norge, med tilsvarende i IEE, er gitt i

Tabell 3 nedenfor.

Tabell 3: Sammenheng mellom målsetninger og virkemiddelbruk mellom IEE og norsk energi- og miljøpolitikk

---

¹⁴Enova skal styrke arbeidet med en miljøvennlig omlegging av energibruk og energiproduksjon i Norge gjennom finansiering av prosjekter og rådgivning. Enovas hovedvirkemiddel er investeringsstøtte til tiltak innen ulike programområder. Eksempler på prosjekter Enova kan støtte er utvikling av fjernvarmeinfrastruktur, investering i fornybar varmeproduksjon, investering i energieffektiviseringstiltak i industrien og investering i energieffektiviseringstiltak og energiomlegging i bygg. Enova støtter investeringer i kjent teknologi og noe teknologiutvikling basert på lønnsomhetsvurderinger. Enova forvalter også en tilskuddordning rettet mot husholdninger spesifikt. Tilskuddsordningen skal bidra til større utbredelse av modne teknologier for miljøvennlig oppvarming og strømsparing, som i dag ikke er utbredt på markedet.

Viktige kriterier er at prosjektene skal bidra til en varig omlegging av energibruk og energiproduksjon, og at de skal søke å oppnå en mest mulig kostnadseffektiv utnyttelse av disponible midler. Støtten skal være utløsende for prosjektene.

¹⁵Transnova gir støtte til demonstrasjons- og pilotprosjekter innen miljøvennlig transport. Siden 2009 har Transnova lansert flere program som har åpnet for støtte til etablering av hurtigladestasjoner for elbiler, utvikling av alternative klimavennlige drivstoff, begrensning av transportomfanget og støtte til etablering av ladepunkter for elbil. Transnova har videre aktiviteter innen informasjonsspredning, kunnskapsoppbygging, kompetanseutvikling og nettverksbygging.

	Norge	IEE
Målsetninger	Omlægging av energibruk og energiproduksjon i Norge gjennom finansiering og rådgivning. Identifisere barrierer og innrette virkemidler for å oppnå markedsendringer. Satsingen innen miljøvennlige transportløsninger skal bidra til å redusere miljøskadelige virkninger av transport.	Målet med Intelligent Energy Europeprogrammet (IEE) er å bidra til sikker, bærekraftig og konkurransedyktig energi for Europa, ved å sørge for å fremme: • energieffektivitet og rasjonell bruk av energiresurser • nye og fornybare energikilder og å støtte energidiversifisering • energieffektivitet og bruk av nye og fornybare energikilder i transport
Virke-middelbruk	Enova gir stort sett investeringsstøtte til enkeltprosjekter innen næringssektoren. Støtter kjent teknologi og noe teknologiutvikling basert på lønnsomhetsvurderinger. Enova er statens rådgivningsorgan for energieffektivisering og energiomlegging. Enova gir ikke støtte til miljøvennlige transportprosjekter. Transnova gir støtte til demonstrasjons- og pilotprosjekter innen miljøvennlig transport.	IEE-programmet gjennomføres ved hjelp av to virkemidler: 1. Tilskudd til prosjekter 2. Offentlige anskaffelser av tjenester Tilskudd er direkte økonomiske bidrag til delfinansiering av prosjekter som skal bidra til å oppnå mål innen EUs energipolitikk. Når det gjelder offentlige anskaffelser er dette innkjøp av et produkt eller tjeneste, som Kommisjonen eller EACI trenger og definerer. Hovedfokuset innen prosjektene er informasjonsspredning, som for eksempel støtte til å opprette lokale energirådgivningskontorer. Videre finansierer IEE i stor grad studier av praktiske problemer knyttet til de overordnede målene. Mange prosjekter involverer i stor grad resultater i form av etablering av nettverk, workshops, plattformer for samarbeid m.v.

IEE-programmet reflekterer EUs energipolitikk innen fornybar energi, energiomlegging og effektivisering. De norske energi- og transportpolitiske målsetningene reflekterer i stor grad de samme overordnede målene for utvikling av fornybar energi, energiomlegging og energieffektivisering.

Både i Norge og EU benyttes regulatoriske og økonomiske virkemidler for å fremme disse målene. Den økonomiske støtten fra henholdsvis EU og Norge går i stor grad til ulike formål. CIP finansierer informasjonsspredning, nettverksbygging, studier av praktiske problemstillinger, og markedsmessige og regulatoriske utfordringer. Enova finansierer derimot primært konkrete prosjekter der det investeres i fysiske tiltak, og Transnova finansierer demo- og pilotprosjekter innen klimavennlige transportløsninger. Begge har i tillegg ansvar for informasjonsspredning og stimulering av nettverksbygging.

Vi finner at CIP og det norske virkemiddelapparatet innen fornybar energi, energieffektivisering og transport utfyller hverandre i stor grad. Prosjekter som ikke vil kunne få offentlig finansiering i Norge, har en mulighet til å oppnå støtte gjennom CIP. De prosjektene CIP finansierer overlapper dog i noen grad med ansvarsområdene til Enova og Transnova.

3 Hva får Norge ut av deltakelsen i form av prosjektstøtte?

Vi vil i dette kapitlet vise hva Norge får ut av CIP-deltakelsen i form av støtte til ulike prosjekter hvor norske bedrifter og offentlige organisasjoner er med. Vi sammenligner i kapitlet norsk deltakelse med deltakelse fra de andre nordiske landene. Som målekriterier bruker vi:

- det totale antall program som representanter fra de ulike landene deltar i
- totale bevilgninger til prosjekter eller program med norsk deltakelse

3.1 Oppsummering og konklusjon

Sammenligningen vil vise at Norge får mindre ut av deltakelsen enn de øvrige nordiske landene målt i antall prosjekter. Innen alle de tre søylene har Norge færrest prosjekter.

Lavere norsk deltakelse er uheldig av to årsaker:

1. Medlemskapet fremstår som noe kostbart i forhold til utbyttet de øvrige nordiske land får.
2. Norge utnytter ikke i stor nok grad den mulighet for medvirkning som ligger i prosjektdeltakelsen.

Forskjeller i prosjektdeltakelse mellom landene kan forklares med forskjellig bevissthet og strategi knyttet til deltakelse i EU-prosjekter, grad av komplementaritet i virkemiddelapparatet og konjunkturrelle forhold. For å bedre utbyttet av deltakelsen bør innsatsen økes, særlig ovenfor offentlige aktører.

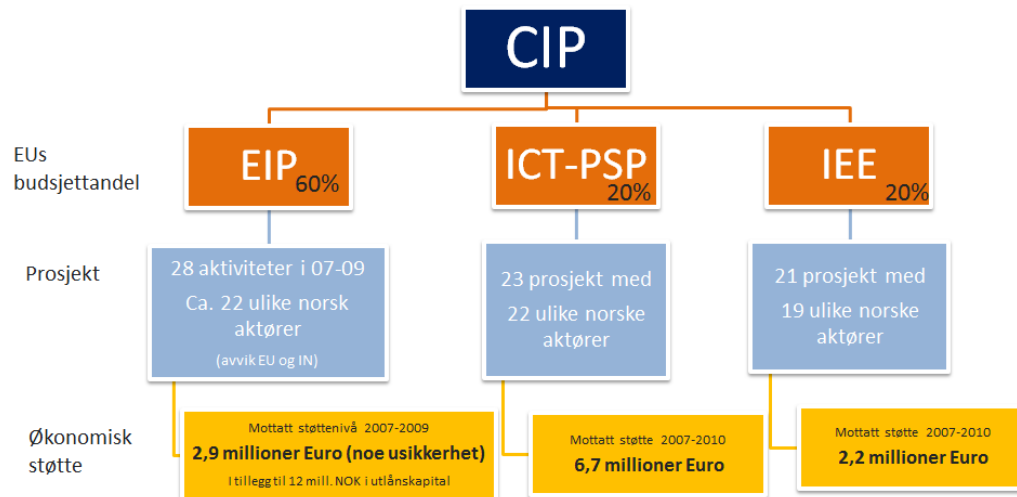
Det ligger utenfor mandatet til denne evalueringen å vurdere utbyttet til de enkelte prosjektene. Evalueringen gir likevel et relativt nyansert bilde, ved at vi har intervjuet svært mange av prosjektdeltakerne. Intervjuene viser at utbyttet anses som godt. Med hensyn til prosjektet Enterprise Europe Network, har vi imidlertid ikke tilstrekkelig informasjon til å trekke en klar konklusjon. Programmet er relativt stort, og selv om intervjuer med enkelte bedrifter og interessenter til programmet tyder på at utbyttet er godt, har vi ikke tilstrekkelig informasjon til å kunne trekke en klar konklusjon. Vi anbefaler derfor en egen og noe mindre evaluering av dette programmet.

Prosjektetableringsstøtte kan være viktig for å sikre at kostnadene ved søknadsskriving ikke oppfattes som for store av bedriftene. Arbeidet med utarbeidelse av søknad oppfattes av mange som omfattende, særlig om norske aktører skal ha en mer ledende rolle i et prosjekt. Prosjektetableringsstøtte kan derfor være viktig for å sikre deltakelse, samt for å sikre at også norske aktører har koordinatorfunksjoner. Samtidig viser intervjuene at støtten har mindre betydning for enkelte profesjonelle søkere og enkelte offentlige aktører. Kostnaden knyttet til administrasjon av tilskuddsordningen kan være høyere enn den opplevde gevinsten av ordningen, særlig på IKT-området, og flere profesjonelle aktører på energiområdet har trolig ikke behov for ordningen.

3.2 Hva har Norge fått ut av deltakelsen på de ulike søylene?

I dette delkapitlet vil vi evaluere total norsk prosjektdeltakelse innen de ulike søylene i CIP. Total norsk deltakelse i de ulike søylene holdes opp mot søylenes størrelse i CIP, for å gi et bilde av om støtten innen de ulike søylene står i forhold til totale bevilgninger. Dette er illustrert i figuren nedenfor:

Figur 5: Norsk prosjektdeltakelse innen de tre søylene i CIP

NB! CIP-EIP kun dokumenterte resultater frem til 2009

Som det går frem av figuren, står EIP-søylen for 60 prosent av den økonomiske rammen til CIP. Innen denne søylen deltar Norge i rundt 28 prosjekter og aktiviteter. De ulike prosjektene og aktivitetene strekker seg fra drift av Enterprise Europe Network, til deltakelse i ekspertnettverk som bistår EU-kommisjonen i deres arbeid i utvikling av ny politikk på innovasjonsområdet. De norske deltakerne består hovedsakelig av offentlige aktører som Innovasjon Norge og Forskningsrådet, i tillegg til noen andre som Cultura sparebank, SINTEF og NIFU.

Til tross for relativt mange aktiviteter og høy budsjettandel, er norsk deltakelse i programmet relativt beskjeden. Kun 2,9 millioner euro er blitt tildelt norske aktører gjennom programmet. Tatt i betraktning at 60 prosent av midlene i CIP kanaliseres gjennom CIP, er dette relativt lite.

Som det går frem av figuren, får delprogrammet for IKT (ICT-PSP) tildelt 20 prosent av finansieringen på EU-nivå. Under ICT-PSP har norske aktører deltatt i 23 prosjekter. I to av disse har norske aktører ledet arbeidet gjennom såkalte koordinatorfunksjoner. Til sammen har norske aktører fått utbetalt prosjektstøtte for prosjekter under ICT-PSP på til sammen 6,7 millioner euro.

Blant norske deltakere i prosjekter innen ICT-PSP, finner vi flere norske universiteter og høyskoler, Difi, SINTEF og Klima- og forurensningsdirektoratet (KLIF).

IEE-programmet har hatt omtrent tilsvarende finansiering som IKT-programmet. Prosjektene i IEE tar form av alt fra nettverksprosjekt for erfaringsutveksling, prosjekt for utvikling av felles metodeverktøy, og til etablering av virksomheter som skal drive med informasjonsarbeid knyttet til energieffektivisering og fornybar energi i EU. Norske aktører deltar i 21 prosjekt der alle aktørene er

ikke-kommersielle aktører. Til sammen har prosjektene så langt fått omtrent 2,2 millioner euro i finansiering fra EU.

Er prosjektdeltakelsen nyttig?

Intervjuene med prosjektdeltakerne viser at de oppfatter deltakelsen som nyttig for sin organisasjon. Nyttien av deltakelse rangeres i gjennomsnitt som 4 av 5, hvor 5 er svært nyttig. Det er liten variasjon mellom søylene i deltakernes vurdering av nytte. Dette positive resultatet synes altså å være gjennomgående.

Denne evalueringen er en programevaluering som vurderer samlet norsk deltakelse i CIP. Vi har i evalueringen ikke lagt vekt på å vurdere det enkelte prosjekt for seg, men snarere å vurdere samlet norsk deltakelse. De fleste prosjektene er imidlertid så små at de intervjuene vi har gjort i evalueringen gir et tilstrekkelig bilde. Dette gjelder imidlertid ikke for programmet Enterprise Europe Network. Dette programmet er såpass stort at de intervjuene vi har gjort ikke er tilstrekkelige for å gi et utfyllende bilde av om målsetningen med programmet nås. Selv om intervjuer i denne evalueringen tyder på god måloppnåelse, anbefaler vi en egen og noe mindre omfattende evaluering av dette prosjektet.

3.3 Hvordan er støttenivået sammenlignet med de øvrige nordiske land?

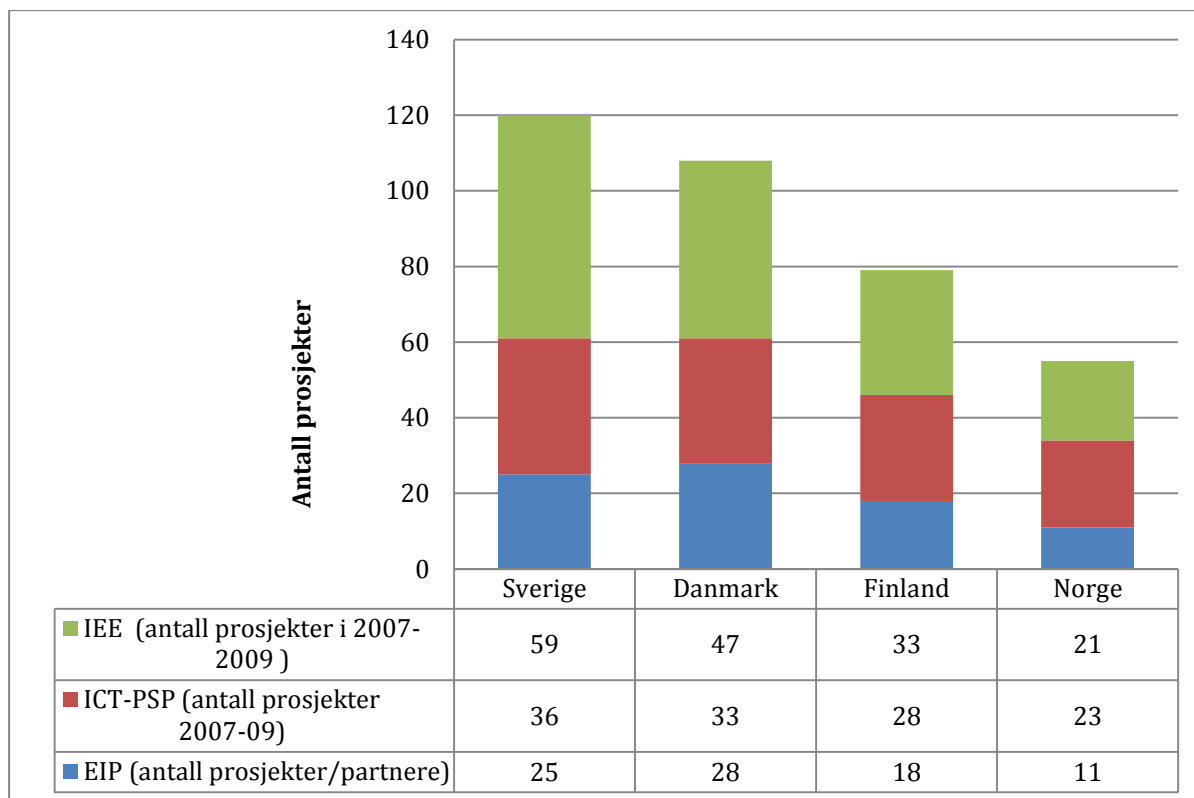
Vi vil i dette delkapitlet sammenligne prosjektdeltakelsen mellom de nordiske landene. Gjennom sammenligningen ønsker vi å vurdere hva Norge får ut av CIP i form av støtte til prosjekter, sammenlignet med de øvrige nordiske landene.

De ulike delprogrammene rapporterer på forskjellig måte. Videre har kommisjonen vært relativt tilbakeholden med å utgi informasjon om prosjektdeltakelse fra ulike land. Det har derfor vært en utfordring å metodisk sette sammen statistikk som gir et relevant bilde av norsk deltakelse sammenlignet med andre land. Vi har kun klart å foreta en sammenligning av prosjektdeltakelsen mellom de nordiske landene. Datamaterialet vi har fått tilgang til har også omhandlet forskjellige tidsperioder, hvilket medfører at det er vanskelig å trekke sammenligninger mellom de ulike søylene.

I figuren nedenfor viser vi prosjektdeltakelse i de nordiske landene¹⁶ fordelt på søyler.

Figur 5: De nordiske landenes deltakelse i CIP-prosjekter

¹⁶Datagrunnlaget: EIP – Beneficiary report 2007 - 2008 og 2009 (partnerdeltakelse for prosjekter unntatt EEN, der det kun er telt med antall prosjekter), IEE-informasjon fra NCP og ICT-PSP-e-post direkte fra ICT sekretariatet.

Som det fremgår av figuren, er Sverige landet med høyest antall prosjekter. Samlet gis det støtte til 120 prosjekter hvor svenske bedrifter eller offentlige myndigheter deltar. Tilsvarende tall for Danmark, Finland og Norge er 108, 79 og 55. Norge har altså markert lavere antall prosjekter enn de øvrige nordiske land. Lavere norsk prosjektdeltakelse kunne vært forklart med at vi enten har lavere BNP eller færre innbyggere enn de øvrige nordiske land. Selv om en tar hensyn til dette, er norsk prosjektdeltakelse markert lavere.

Vi må i den sammenheng understreke at forskjeller i landenes deltakelse kan skyldes flere faktorer, og at innsats for å sikre deltakelse ikke alene kan forklare forskjellene. Andre kilder til forskjeller kan være:

- **Kjennskap og fokus på EUs program:** Med utgangspunkt i at de andre nordiske land er med i EU, er det grunn til å anta at både næringslivet og offentlige organisasjoner har en høyere bevissthet og en klarere strategi i forhold til deltakelse i relevante EU-prosjekter. Det kan således være enklere å motivere et dansk eller svensk direktorat for deltakelse i et faglig nettverk enn et tilsvarende norsk.
- **Ulik grad av overlapping med nasjonalt virkemiddelapparat:** Dersom man på nasjonalt nivå har mange av de samme prosjektene som man har innen CIP, kan dette påvirke interessen for å delta. Som vist i kapittel 1, har finansielle aktører i Norge tilgang til de virkemidlene som tilbys av CIP på nasjonalt nivå, samtidig som kostnadene knyttet til tidsbruk og byråkrati oppfattes som lavere ved bruk av de norske virkemidlene. Dette kan i stor grad forklare manglende interesse for deltakelse fra norsk side.

- **Konjunktursituasjon:** Interessen for å delta kan også forklares med konjunktursituasjonen. De øvrige nordiske land er hardere rammet enn Norge av ettervirkningene av finanskrisen. Den norske økonomien skiller seg ut ved å ha lite ledige ressurser. Mens bedrifter og kommersielle offentlige aktører i de øvrige nordiske landene kan tenkes å bruke ressurser på å lete etter mulige prosjekter i EU, har store deler av norsk næringsliv knapphet på arbeidskraft. Selv om dette nok kan forklare noe av forskjellene, er det viktig å understreke at deltakelse i CIP-prosjekter i mange tilfeller kun er aktuelt for offentlige organisasjoner, og at betydningen av konjunkturer derfor vil være noe begrenset.
- **Ulik medlemstid:** Norge ble med i CIP et halvt år etter de øvrige nordiske landene, og et apparat for å spre informasjon og sikre deltakelse tok noe tid å implementere. Effekten av kortere deltakelse blir imidlertid i noen grad oppveiet ved at vi deltok i program som var forløpere til CIP.

Som det går frem av Figur 5, varierer norsk deltakelse i de ulike søylene sterkt fra søyle til søyle.

Innen **IEE-delprogrammet** får Norge finansiering til et langt lavere antall prosjekter enn de øvrige nordiske landene. I perioden 2007-2009 ble det gitt støtte til mer enn dobbelt så mange prosjekter i Sverige og Danmark enn i Norge, mens nivået i Finland ligger om lag 30 prosent høyere enn hos oss. Intervjuer med Enova viser at interessen for deltakelse blant norske aktører har blitt redusert de senere år. Om vi ser fremover, kan det altså tenkes at vi i ytterligere grad blir underrepresentert. Vi har i intervjusituasjonen med Enova forsøkt å identifisere bakgrunnen for den noe lavere og reduserte norske interessen. Vi har imidlertid ikke identifisert noen klare faktorer. Aktivitetsnivået knyttet til informasjon er opprettholdt på samme nivå. Dette kan altså ikke forklare dalende interesse. En mulig forklaring kan imidlertid være at noe mer press på marginer i etterkant av finanskrisen, har medført at delvis kommersielle aktører som SINTEF, ser seg nødt til å prioritere prosjekter med bedre prospektivitet.

Også på **IKT-området** har Norge den laveste prosjektdeltakelsen. På dette området er det imidlertid mindre forskjeller mellom landene, og tar man hensyn til at Norge har et lavere innbyggertall, kommer vi relativt godt ut. På IKT-området er det også viktig å understreke at vi har ledet og deltatt i enkelte større prosjekter, herunder blant annet det viktige PEPPOL-prosjektet. Målt i innflytelse i viktige prosjekter, kan altså den numeriske fremstillingen som er gjort i Figur 5 gi et noe skjevt bilde.

Også på **EIP-området** kommer Norge dårligere ut enn de øvrige nordiske land. På finansieringsområdet, som utgjør om lag 50 prosent av EIPs totale budsjett, har CIP kun gitt støtte til ett norsk prosjekt. Norge skiller seg imidlertid i liten grad fra de nordiske land på dette området. Også disse har fått støtte til relativt få prosjekter: Sverige har fått støtte til to, mens Danmark og

Finland i likhet med Norge, kun har fått til ett. Bakgrunnen for manglende norsk interesse for CIP på dette området, forklares med at finansielle virkemidler tilgjengelige i Norge er mer attraktive¹⁷.

Også med hensyn til Enterprise Europe Network (EEN), er Norge relativt likt representert som de andre landene. Alle landene har egne sekretariater som informerer om de muligheter som ligger i EU-systemet.

Forskjellene i prosjektdeltakelse mellom de nordiske landene må altså forklares ved ulik deltagelse innen "Other grants", Europe INNOVA og PRO-inno Europe. I disse programmene, som er noe mindre enn de finansielle virkemidlene og EEN, er det relativt sett færre prosjekter hvor norske bedrifter deltar. Eksempelvis har ingen norske prosjekter til nå fått støtte gjennom Eco-innovationprogrammet. Norsk deltagelse er høyere innen programmet PRO INNO Europe, som er et prosjekt rettet mot policyutvikling, hvor norske aktører i alt deltar i seks av 30 prosjekter. Innen policy supportprogrammet har Norge deltatt i til sammen ett av 20 prosjekter.

Innen de fleste av de ovennevnte programmene, deltar de øvrige nordiske land i flere prosjekter enn det norske aktører gjør. Samtidig må vi understreke at de ovennevnte programmene er relativt sett små sammenlignet med de finansielle virkemidlene og EEN. Målt i verdi er det således ikke gitt at norsk deltagelse skiller seg vesentlig fra deltagelsen til de øvrige nordiske land.

3.4 Vurdering av nytten med prosjektetableringsstøtte

Prosjektetableringsstøtte er en støtte til søkere for å dekke deler av utgiftene virksomhetene pådrar seg i forbindelse med skriving av søknad til et CIP-prosjekt. Hensikten med prosjektetableringsstøtten er å redusere barrieren med å sende inn søknad. Prosjektetableringsstøtten tildeles på bakgrunn av de nasjonale kontaktpunktene anbefalinger, og er spesifikke tildelinger fra de respektive departementene.

Omfanget av prosjektetableringsstøtte til norske søkere varierer innenfor de ulike delprogrammene i CIP. Innovasjon Norge har fokusert arbeidet knyttet til å promotere prosjektetableringsstøtte mot bedrifter som ønsker å søke om midler til prosjekter innenfor Eco-innovation i 2010, men ordningen gjelder i prinsippet for hele EIP.

Enova tildeler både prosjektetableringsstøtte og toppfinansiering til IEE-prosjekter, mens prosjektetableringsstøtte for ICT-PSP ble besluttet avvirket i 2011 grunnet budsjettmessige prioriteringer hos FAD.

---

¹⁷ Det er kun én norsk aktør som har fått støtte, nemlig Cultura Sparebank. Banken fikk innvilget en utlånsgaranti på 12 millioner kroner til en mikrokredittordning. Enkelte investeringsmiljøer innen venture- og såkornsegmentet har vurdert å søke om midler, men alle har kommet til at prosessen knyttet til søknad og oppfølging underveis er så omfattende at virkemidlene og deres rammer ikke rettferdiggjør videre innsats. Aktørene vi har vært i kontakt med gir et relativt enhetlig inntrykk av at kravene til søker er svært omfattende, men at programmet samtidig ligger helt i front med hensyn til kvalitetskrav knyttet til sikkerhet, rapporteringsrutiner, styringsmulighet etc.

At kvalitetskravene er høye, kan medføre at finansieringsinstitusjoner kan ha en læringseffekt av å delta i programmet. Det kan således hevdes at bedriftene kan ha et positivt utbytte selv ved et avslag ettersom det gir dem innsikt i hva som forventes av dokumentasjon og kvalitet blant de mest profesjonelle i markedet.

Viktigheten av å få tildelt prosjektetableringsstøtte vil variere fra virksomhet til virksomhet. Det er også en rekke søkere som sender inn søknad til EU uten å søke om støtte. Dette kan skyldes at mange av prosjektdeltakerne er offentlige aktører med begrenset press på ikke-kommersiell ressursbruk. For små aktører har intervjuene vist at støtten var viktig for å få skrevet søknaden, da det er en meget omfattende søknadsprosess. De vi har snakket med har også lagt vekt på at støtten er spesielt viktig i søknadsprosesser hvor norske aktører ønsker å være koordinator i et prosjekt, og dermed nedlegger ekstra mye tid i søknadsprosessen.

Prosjektetableringsstøtten bidrar til at de nasjonale kontaktpunktene kommer i kontakt med søkerne på et tidlig tidspunkt. På denne måten får de økt mulighet til å bistå og veilede virksomhetene i å skrive en best mulig søknad. For en virksomhet som aldri har skrevet en EU-søknad, vil slik bistand sannsynligvis være relativt avgjørende. På den andre siden krever prosjektetableringsstøtten store ressurser.

Å rette prosjektetableringsstøtte mot mindre aktører med større behov for støtte gjøres i dag, og vil trolig være en god strategi for fremtiden. Av de aktørene vi har vært i kontakt med knyttet til ICT-PSP, har ingen uttrykt at prosjektetableringsstøtte ville vært avgjørende for om søknaden ble innsendt eller ikke. Difi vurderte de administrative kostnadene som større enn den relative nytten av støtten for deres målgruppe.

På den annen side vil man uten prosjektetableringsstøtte øke barrieren betraktelig for å nedlegge store ressurser i en søknad. Hvis man ønsker at norske aktører skal ta større ansvar i prosjekter, ved for eksempel å være prosjektleder/koordinator, vil støtte til søknadsskrivingen kunne være viktig. Alt i alt virker det som de nasjonale kontaktpunktene har vurdert behovet for støtte ut fra sine målgrupper og deres behov på en god måte, og foretatt de nødvendige prioriteringene ut fra det.

4 Hva får Norge igjen i form av medvirkning?

For å kunne vurdere hvordan CIP-deltakelsen bidrar til medvirkning i EUs arbeid med politikktutforming, har vi valgt å se på tre aktiviteter som indikatorer:

- Tilgang og deling av relevant informasjon og kunnskap
- Etablering og bruk av nettverk
- Grad av deltakelse i prosjekter, møter og nettverk

Videre har vi gjort en kort vurdering av hvordan ordningen med ni nasjonale eksperter, som finansieres som en del av CIP-deltakelsen, har bidratt til medvirkning. Vi understreker at dette ikke er en fullstendig vurdering av nasjonal ekspertordningen. Vi har brukt resultater av tidligere vurderinger av nasjonale eksperter samt enkeltintervjuer, som kilde til informasjon.

I det følgende gjennomgår vi våre funn av hvordan CIP-deltakelsen bidrar til medvirkning i EUs arbeid med politikktutforming.

4.1 Konklusjoner og anbefalinger

Etter vår vurdering er medvirkningsmuligheten den viktigste effekten av å delta i CIP-programmet. Den mest relevante informasjonen og kunnskapen overføres gjennom deltakelse i prosjekter og initiativer i CIP-regi. Styringsdialogen gir mindre tilgang til strategisk informasjon. Gitt at informasjonsutveksling gir medvirkningsmulighet, betyr dette at medvirkningen skjer gjennom deltakelse i prosjekter og initiativer gjennom å formidle erfaringer fra disse.

Vår kartlegging av informasjonsflyten viser at det er liten informasjonsflyt fra prosjekter til NCP-er og departement¹⁸. Dette gjør at resultater fra prosjekter med norsk deltakelse i liten grad brukes som eksempler i styringsdialogsammenheng for å oppnå medvirkning. Dette bildet nyanseres noe, da både departement og NCP-er i flere tilfeller også er prosjektdeltakere.

CIP-deltakelse fører til nyttig erfaringsutveksling mellom saksbehandlere i Norge og andre land, og gir en unik mulighet til å medvirke til politikktutvikling i EU. Informasjonen som CIP-deltakelsen gir tilgang til, deles kun i noen grad med den øvrige organisasjonen og i liten grad med bransjen, da nettverket CIP åpner for, i hovedsak er etablert og opprettholdt gjennom personlige relasjoner, som kun i noen grad deles. EØS-kanalene kan ikke brukes på samme måte. CIP-deltakelse gir en indirekte medvirkning i policyutvikling, gjerne gjennom tilbakemeldinger fra prosjekter og initiativer. Dette betyr at økt deltakelse i prosjekter vil øke sjansen for medvirkning til policyutvikling i EU.

Ordningen med nasjonale eksperter er en viktig kanal for medvirkning, men deres nettverk og deltakelse i politikktutforming nyttiggjøres i liten grad.

---

¹⁸ Enova er i særstilling her da deres ordning med forprosjektstøtte og toppfinansiering gjør at de vet mer om resultatene fra prosjektene.

Anbefalinger

Vi anbefaler at departementene som deltar i styringsdialogen av CIP, utvikler og formaliserer sin tilgang til informasjon fra prosjekter og initiativ. Videre bør informasjon om norske posisjoner innen politikkområdene tilfalle aktører på prosjektnivå. En bedret informasjonsflyt og økt forståelse for problemstillinger på prosjektnivå, og nasjonale prioriteringer gjør det lettere å tilpasse innspill inn mot EU, og øker sjansene for å kunne ha medvirkning i fremtidig politikktutvikling i EU.

Forholdet til nasjonale eksperter bør etter vårt syn utnyttes bedre, og løftes fra å avhenge av personlige relasjoner til en mer institusjonell oppfølging. Som et første steg foreslår vi en mer aktiv bruk av de veiledende retningslinjer for kontakt med nasjonale eksperter.

4.2 Tilgang og deling av informasjon

En viktig konsekvens av å delta i CIP, er muligheten dette gir Norge for tilgang til informasjon om de fagområdene CIP omhandler, men også informasjon om andre prosesser som ikke er direkte tilknyttet CIP-pilarene. Vi har valgt å bruke begrepet informasjon i utvidet betydning. I dette legger vi at informasjonsutvekslingen også innebærer læring og kunnskapsdeling.

Vi har vurdert hvordan deltakelse i CIP gir tilgang til, og deling av relevant informasjon, basert på resultater fra intervjuer med relevante aktører og fra skriftlig materiale.

Prosjekter og initiativer i regi av CIP er den viktigste kilden til relevant informasjon

Våre analyser viser at det flyter betydelige mengder relevant informasjon mellom Norge, andre deltakerland og EU-kommisjonen, som følge av CIP-deltakelsen. Den mest relevante informasjonen og kunnskapen overføres gjennom deltakelse i prosjekter og initiativer i CIP-regi. Styringsdialogen gir mindre tilgang til en mer strategisk informasjon. Gitt at informasjonsutveksling gir medvirkningsmulighet, betyr dette at medvirkningen skjer gjennom deltakelse i prosjekter og initiativer gjennom å formidle erfaringer fra disse.

Vår kartlegging av informasjonsflyten viser at det er liten informasjonsflyt fra prosjekter til NCP-er og departement. Enova er i særstilling her, da deres ordning med forprosjektstøtte og toppfinansiering gjør at de vet mer om resultatene fra prosjektene. Denne informasjonen tilflyter OED i mindre grad. Dette gjør at resultater fra prosjekter med norsk deltakelse i liten grad brukes som eksempler i styringsdialogssammenheng for å oppnå medvirkning. Dette bildet nyanseres noe, da både departement og NCP-er i flere tilfeller også er prosjektdeltakere.

Informasjonen som CIP-deltakelsen gir tilgang til, deles kun i noen grad med den øvrige organisasjonen og i liten grad med bransjen.

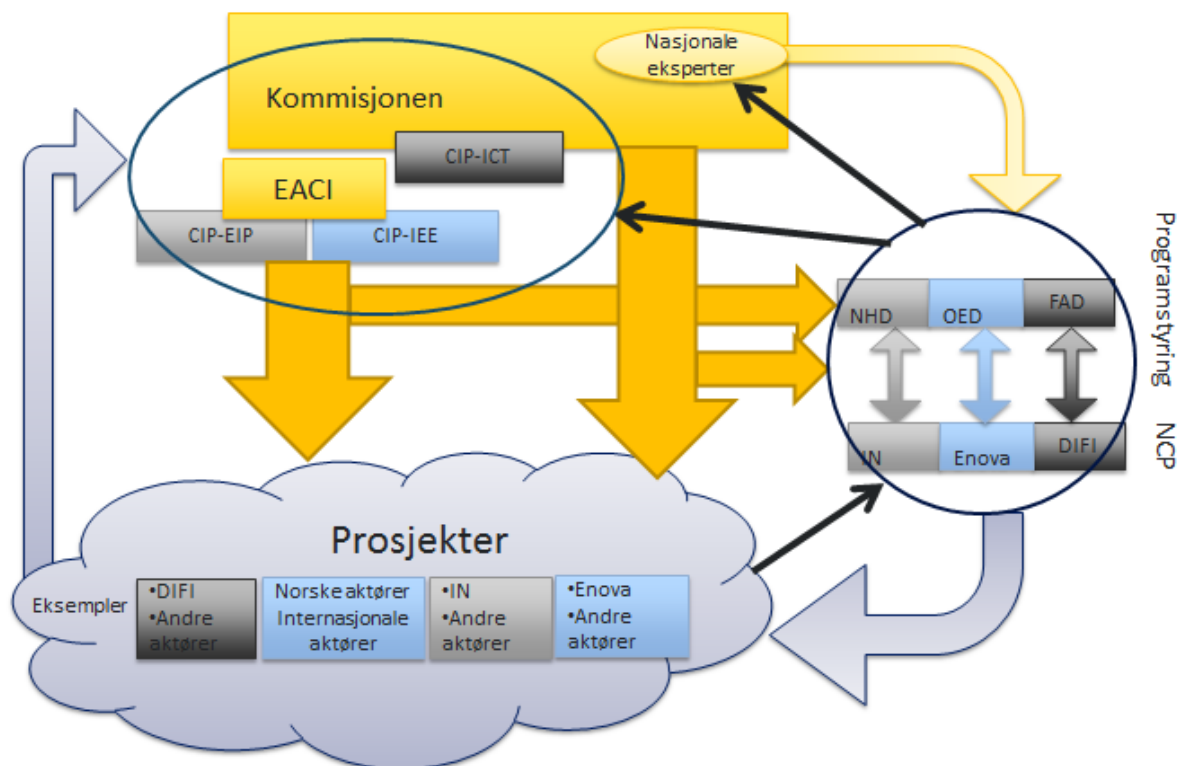
4.2.1 Informasjonsflyt i tilknytning til CIP

Figuren nedenfor illustrerer informasjonsflyten i tilknytning til CIP. De fire gruppene som er involvert i informasjonsflyten er:

- CIP-administrasjonen, markert med en blå ring. Dette er EU-kommisjonen, både på DG-nivå (kommisjonen) og direktoratsnivå (EACI som er et direktorat under DG Energy, og DG Enterprise som forvalter EIP- og IEE-søylene).
- Nasjonale eksperter er en del av kommisjonen, men ikke nødvendigvis CIP-administrasjonen. De nasjonale ekspertene har også en mer direkte tilknytning til Norge
- Norske departement og direktorat/statsforetak
- Prosjekter med tilhørende aktører

Figuren søker også å angi den relative størrelsen av informasjonsflyten, ved hjelp av pilene. Figuren forklares nærmere i de følgende delkapitlene.

Figur 5.2.1: Illustrasjon av informasjonsflyten som følge av deltakelse i CIP

4.2.2 Gjennom hvilke kanaler skjer informasjonsutvekslingen?

CIP-deltakelsen åpner for flere kanaler for informasjonsutveksling. Disse kanalene kan grovt sett deles i to. Den ene kanalen er etablert som en konsekvens av at deltakelsen i CIP formelt må følges opp. Dette skjer gjennom departementenes styring av CIP-programmet og gjennom nasjonale kontaktpunkts forvaltning av denne oppgaven. Den andre kanalen er etablert som en konsekvens av at deltakelsen i CIP gir mulighet til å delta i prosjekter og spesifikke initiativer, finansiert gjennom programmet. Den viktigste kanalen for informasjon og kunnskapsdeling, er den muligheten deltakelse i prosjekter gir. Styringsdialogen er av mer administrativ art, og en teknisk følge av å være deltaker i CIP.

Et eksempel på en kanal for informasjonsutveksling som en følge av den formelle oppfølgingen av CIP, er møter i styringskomiteen for de ulike programsøylene, der blant annet det årlige arbeidsprogrammet vedtas. Et annet eksempel er tilfeller av egne møter for landenes NCP-er.

Eksempel på en kanal for informasjonsutveksling som en følge av deltakelse i prosjekter eller spesifikke initiativer finansiert av CIP, er NVE og OEDs deltakelse i Concerted Actions (CA) under CIP-IEE-pilaren. Dette er et initiativ som etablerer møteplasser for myndigheter som har i oppgave å implementere spesifikke EU-direktiver eller planer. Forumet er til for å fremme utveksling av informasjon og erfaring mellom deltakerlandene, når det gjelder implementering av EUs lovgivning og politikk. Det dekker bare emner der koordinering og/eller harmonisering av tilnærminger vil være gunstig, men ikke påkrevd. CA er derfor utformet for å kunne bidra til en bedre implementering av EUs lovgivning, sammenlignet med en implementering der hvert medlemsland finner løsninger på egen hånd. Denne møteplassen gir god mulighet til å tilegne seg informasjon om EUs kommende initiativ, så vel som diskusjon om hvordan best mulig implementere eksisterende lovgivning.

Et annet eksempel på en kanal for informasjonsutveksling, er den dialogen som skjer mellom prosjekt og CIP-administrasjonen. Som deltaker i prosjekt som mottar støtte fra CIP, forplikter man seg til å rapportere sine resultater. Videre er deltakelsen i et prosjektkonsortium også et eksempel på en informasjonsutvekslingskanal som gir tilgang til ny kunnskap og informasjon fra andre prosjektdeltakere.

4.2.3 Hvem utveksler informasjon og hvilken vei flyter informasjonen?

Det er naturlig å gruppere de som utveksler informasjon etter hvilke kanaler disse tilhører. Informasjonsutveksling i styringsdialogsammenheng skjer mellom representanter fra departementene som deltar i møter i styringskomiteen, tilsvarende representanter fra andre deltakerland, CIP-administrasjonen og EU-kommisjonen. I CIP-administrasjonen inngår representanter både fra EACI og fra relevante DG-er som har som ansvar å følge opp CIP-programmet. I tillegg utveksles det informasjon med representanter fra EU-kommisjonen om andre tema utenom CIPs styringsdialog, på ad hoc basis. Det avholdes også møter mellom norske NCP-er og andre deltakerlands NCP-er, og CIP-administrasjonen. Disse er i stor grad av administrativ art, med fokus på spredning av programspesifikk informasjon.

Våre analyser viser at informasjonsflyten fra departement til CIP-administrasjonen i hovedsak er i form av tilbakemeldinger om faglige tilpasninger i arbeidsprogrammet. Informasjon om politikktutvikling og generelle initiativ innen sektoren, flyter i hovedsak fra EU til departementene. Internt i departementene skjer videreformidling av relevant informasjon tilegnet på CIP-møter kun i noen grad.

Den viktigste rollen til NCP-ene er å videreformidle informasjon om programmene som de mottar av CIP-administrasjonen, til potensielle prosjektdeltakere. Informasjonsflyten mellom departement og NCP-er flyter begge veier. Denne informasjonsflyten begrenses til dem som har oppfølgingsansvar for CIP. Internt i NCP-ene skjer videreformidling av relevant informasjon tilegnet på CIP-møter kun i noen grad.

Når det gjelder informasjonsutveksling som følge av prosjektdeltakelse, er bildet noe annerledes. Her ser vi at informasjon fra prosjektene i stor grad flyter til CIP-administrasjonen, men også til EU-kommisjonen for øvrig. Som følge av at prosjektene mottar økonomisk bistand, tilflyter det en god del informasjon til prosjektene fra CIP-administrasjonen, særlig i form av oppfølgingskrav. Som følge av CIP-finansierte aktiviteter som støtter opp under erfaringsutveksling mellom deltakerland og kommisjonen, tilflyter det mye informasjon fra kommisjonen til deltakerne. Til sist er det viktig å notere seg den gjensidige informasjonsutvekslingen som skjer mellom prosjektdeltakerne.

4.2.4 Er informasjonen nyttig?

Generelt sett viser det seg at deltakelse i CIP gir tilgang til relevant informasjon både om CIP, og også om tema som strengt tatt ikke er tema til diskusjon på møtene i CIP-regi, men som likevel er faglig relevante. Eksempler på dette er blant annet praksisen med at representanter fra kommisjonen ofte gir en presentasjon om den siste utviklingen innen et politikkområde, for eksempel initiativer til nye direktiver eller handlingsplaner, i Concerted Action-møter.

Informasjonen og oppdateringene på fagområdet som mottas av departementene, har relevans til nasjonale arbeidsoppgaver, som utforming av virkemidler og nasjonal politikk på området. Kunnskap om EUs prioriteringer og satsinger innen de ulike politikkområdene, forenkler arbeidet med å utforme nasjonal politikk og følge opp implementeringen av EUs initiativer i Norge.

Når det gjelder virksomheter som har deltatt i prosjekter, har disse fått ny kunnskap om fagfeltet. De fleste deltakere i CIP-prosjekter vi har vært i kontakt med, har videre fått nyttig informasjon og innsikt om øvrig politikktutvikling i EU via prosjektene.

Både representanter i EU-kommisjonen og nasjonale eksperter, har gitt uttrykk for at EU-kommisjonen i høy grad tar hensyn til erfaringsbasert informasjon i utforming av ny politikk. Dette betyr at tilbakemeldinger fra prosjekter har en stor verdi for EU-kommisjonen.

Det er ikke alltid slik at kunnskap som opparbeides på prosjektnivå videreformidles til EU-kommisjonen. Rapporteringen foregår i hovedsak i form av de påkrevde rapporteringsmåtene til CIP-sekretariatet. Videre bidrar det lave antallet prosjekter som norske aktører deltar i, til at det ikke er mye kunnskap skapt gjennom norsk prosjektdeltakelse som bidrar til å medvirke i EUs prosesser.

4.3 Etablering og bruk av nettverk

Deltakelsen i CIP gir også mulighet for norske aktører å etablere kontakt med relevante fagpersoner. Deltakelse på CIP-møter i prosjekter og i andre fora i regi av CIP, fører norske aktører i kontakt med personer fra tilsvarende fagfelt i andre EU-land, i tillegg til EU-kommisjonens representanter. Aktiv og regelmessig deltakelse øker muligheten for å etablere gode relasjoner. Gjennom gode relasjoner senker man barrieren for å ta kontakt angående spørsmål som også omhandler andre tema enn de som er tatt opp under møtene. Intervju både med departement, nasjonale kontaktpunkt og prosjektdeltakere, viser at personlige relasjoner spiller en viktig rolle i samhandlingen mellom EU-

kommisjonen og aktørene, og det er vanlig å bruke sitt nettverk aktivt for lettere å kunne navigere i en jungel av informasjon.

CIP gir gode muligheter til å etablere kontakter og bygge nettverk

Vår kartlegging viser at deltakelse i CIP gir gode muligheter for å etablere kontakter og bygge nettverk inn mot EU-kommisjonen, og med representanter fra medlemsland. Denne muligheten er enda viktigere for Norge enn for EUs medlemsland, da norske aktører har tilgang til færre arenaer for nettverksbygging. Nettverksbygging skjer både gjennom styringsdialog og gjennom prosjektdeltakelse, og angis som en av de viktigste nytteeffektene av å delta i prosjekter og initiativer.

Etter vårt syn er det potensial for å bruke nettverkene som skapes gjennom CIP-deltakelse mer aktivt. I dag utgjør nettverkene i stor grad personlig kontakt mellom de som aktivt deltar i CIP fra Norge og EU-kommisjonen, og andre deltakerland sine representanter. Ved å formidle relevant kontaktinformasjon til flere, kan nettverkene gi enda bedre mulighet til medvirkning enn hva tilfellet er i dag.

4.3.1 Hva er nytten av nettverk?

Vår kartlegging viser at både representanter fra myndighetene og andre norske aktører, mener at muligheten for å etablere et nettverk er en svært viktig effekt av CIP-deltakelsen. Nyttien av nye nettverk er gjennomsnittlig rangert til 4, på en skala fra 1-5 der 5 er mest nyttig, blant dem vi har intervjuet i forbindelse med evalueringen. Prosjektdeltakerne gir uttrykk for at en av de viktigste effektene av deltakelsen i CIP-prosjekter, er å ha faglig samarbeid og kontakt med aktører i andre europeiske land.

Erfaring fra styringsdialogen i CIP, viser at bruk av nettverk og relasjoner med andre deltakerland, i større grad muliggjør økt gjennomslagskraft når arbeidsprogrammet diskuteres. Nettverket brukes til å utveksle erfaringer om felles utfordringer innen fagfeltet.

De kontaktene man får gjennom CIP-arbeidet betegnes i stor grad som komplementære i forhold til andre kanaler som norske aktører har tilgang til inn mot EU. Siden Norge ikke er medlem av EU, har norske myndigheter og andre aktører dermed tilgang til færre møteplasser enn medlemslandene. Dette bidrar til at nytten av de nettverksmulighetene CIP-programmet åpner for, vurderes høy av våre respondenter.

4.3.2 I hvor stor grad brukes muligheten til nettverksbygging?

Vår kartlegging viser at bruk av nettverksmuligheter som følge av CIP-deltakelsen, i stor grad avhenger av de personene som deltar på CIP-møter og aktiviteter. Vår kartlegging viser at de som aktivt følger CIP, enten gjennom styringsdialog eller prosjekt/initiativ, har etablert et nettverk som de anvender ved behov. Vår kartlegging viser også at nettverkene til enkeltpersonene i liten grad videreformidles og benyttes av andre. Nettverkene brukes med andre ord, i mindre grad av andre enn nøkkelpersoner med CIP som ansvarsområde. Det er et potensial for å utnytte nettverket bedre i forkant av møter, i for eksempel styringskomiteen.

4.4 Grad av deltakelse på møter og initiativer

I tillegg til å måle deltakelsen i CIP gjennom antall prosjekter som beskrevet i kapittel 4, har vi valgt å bruke graden av deltakelse på møter og initiativer i regi av CIP, som en indikator på muligheten til medvirkning i EUs politikktutforming. Etter vår vurdering er tilstedeværelse og aktiv deltakelse en forutsetning for informasjonsutveksling og nettverksbygging.

4.4.1 Hvem deltar og hvor ofte?

Vår kartlegging viser at både departement og NCP-er prioriterer å stille på møter i styringsdialogsammenheng. Departementene forbereder seg til møtene og gir aktivt tilbakemeldinger på blant annet arbeidsprogrammet. Erfaringen med å delta i prosjekter rangeres som positiv av prosjektdeltakere vi har intervjuet. Deltakelse i initiativer og prosjekter er etter vårt syn den deltakelsen som gir størst mulighet til å medvirke til EUs politikktutvikling, mens deltakelse i styringsdialogsammenheng gir mulighet til å medvirke til at CIP-programmene utformes slik Norge ønsker. Et eksempel på deltakelse i et initiativ som følge av CIP-medlemskapet, er norsk deltakelse i High Level Group for Digital Agenda, se omtale i boks 5.1 under.

Når det gjelder deltakerne i CIP-finansierte prosjekter, viser vår kartlegging at de i stor grad er fornøyde med å delta. Gjennomsnittscoren for hvor fornøyde de er, ligger på 3,84 på en skala fra 1-5, der 1=ikke fornøyd. Videre sier 31 prosent av de intervjuede på prosjektnivå, at deltakelsen har medført nye produkter eller tjenester. Vår kartlegging viser at deltakelse i CIP-finansierte prosjekter har en høy addisjonalitetsfaktor. Hele 92 prosent av respondentene ville ikke ha gjennomført tilsvarende aktivitet hvis de ikke hadde oppnådd CIP-støtte, mens de resterende 8 prosentene ville ha gjennomført aktiviteten på et senere tidspunkt og i en mer begrenset form.

Boks 5.1: Deltakelse i High Level Group for Digital Agenda

Som følge av Norges deltakelse i ICT-PSP-programmet, har FAD anledning til å delta i High Level Group for Digital Agenda. Digital Agenda er EUs strategi for bruk av digitale løsninger i alle sektorer for å fremme en økonomisk utvikling av Europa. High Level Group har i oppgave å gi innspill til strategiske spørsmål innen Digital Agenda. Gruppen skal også vurdere effektiviteten i Digital Agenda, og gi råd om oppfølging av dette initiativet. ICT-PSP gir også Norge mulighet til å delta i det forberedende arbeidet til High Level Group, gjennom "sherpagruppen". I disse to gruppene foregår det i stor grad medvirkning til EUs utforming av fremtidig politikk innen IKT-området. FAD prioriterer deltakelse i disse møtene, og har på den måten i stor grad mulighet til å medvirke til EUs politikktutforming på området.

4.5 Medvirkning gjennom nasjonale eksperter

Ordningen med nasjonale eksperter åpner for økt medvirkning i EUs politikktutforming

Ordningen med nasjonale eksperter i EU-kommisjonen gir mulighet til å medvirke i EUs politikktutforming. Hvordan de nasjonale ekspertene følges opp hjemmefra varierer mellom

departementene, men generelt sett brukes ikke de nasjonale ekspertene i tilstrekkelig grad. Avtale om rutiner for informasjonsflyt er et bra initiativ og bør følges opp. Det er likevel viktig ikke å glemme behovet for personlig kontakt og tilbakemeldinger på hva som er aktuelle saker for Norge. Ved å være oppdatert på norske posisjoner i relevante saker, kan den nasjonale ekspertene videreføre den norske tankegangen i sitt arbeid, hvis mulig.

4.5.1 Nasjonale eksperter er en del av CIP-kontingenten

Som del av det årlige økonomiske bidraget, er det inngått en avtale med kommisjonen om et såkalt "in-kind" (naturalia)-bidrag i form av utsendte nasjonale eksperter fra EØS/EFTA-landene. Dette betyr i praksis at ekspertenes lønn og andre ytelser dekkes av Norge.

Når det gjelder norsk CIP-deltakelse, er avtalen å sende ni nasjonale eksperter til kommisjonen. Det er allokert tre nasjonale ekspertstillinger under hver CIP-søyle. I dag er det tre nasjonale eksperter i DG Energy (IEE-pilaren), tre nasjonale eksperter i DG IFSO (ICT-PSP-pilaren), to nasjonale eksperter i DG ENTR og én i DG ECFIN (EIP-pilaren).

Disse nasjonale ekspertene jobber som saksbehandlere i sine respektive DG-er, og rapporterer til nærmeste leder i kommisjonen. Arbeidsgiveransvaret er tillagt det departementet som har fagansvaret for området ekspertene jobber med. Vi viser for øvrig til rapporten "Bedre bruk av ordningen med nasjonale eksperter til EUs institusjoner"¹⁹ utarbeidet for UD og FAD, som blant annet omtaler de praktiske forholdene rundt nasjonal ekspertordningen.

I vår kartlegging av Norges mulighet til å medvirke til EUs politikktutforming, anser vi de nasjonale ekspertene som en mulig kanal til å forsterke medvirkningsmulighetene til Norge. Dette kan oppnås gjennom at de nasjonale ekspertene bidrar til å styrke alle de aktivitetene vi har definert som indikatorer på mulighet til medvirkning.

4.5.2 Informasjon til og fra de nasjonale ekspertene

Informasjonsflyten mellom departement og nasjonal ekspert kan deles i to: Informasjonsutveksling knyttet til administrasjon av arbeidsforholdet, og utveksling av faginformasjon. I medvirkningssammenheng er det den siste typen informasjon vi anser som relevant.

Vår kartlegging viser at den fagrelaterte informasjonsflyten i stor grad går fra nasjonale eksperter og til Norge. Det er stor variasjon mellom de ulike departementene om hvor formalisert informasjonsutvekslingen mellom departement og nasjonale eksperter er. I rapporten som ble utarbeidet for Utenriksdepartementet (UD) og FAD er det skissert et sett av veiledende retningslinjer for kontakt med nasjonale eksperter²⁰. NHD har valgt å følge disse retningslinjene, og har etablert ikke-bindende avtaler med ekspertene de har arbeidsgiveransvar for. I disse avtalene er det blant annet indikert hvor ofte ekspertene skal sende informasjon hjem i form av nyhetsbrev og e-poster. FAD har en mer uformell kontakt med sine nasjonale eksperter, men det utveksles jevnlig informasjon av faglig art. OED har på sin side lite faglig kontakt med sine nasjonale eksperter, og den

¹⁹Rapporten "Bedre bruk av ordningen med nasjonale eksperter til EUs institusjoner" fra juni 2008, ble utarbeidet for UD og FAD.

²⁰Retningslinjene finnes i vedlegg I

kontakten som finnes, er i hovedsak i form av arbeidsgiverfunksjonen. Det er imidlertid eksempler på at noe kontakt på ad hoc basis forekommer, særlig i forbindelse med at OED deltar på møter i Brussel.

Hvem som mottar informasjon fra de nasjonale ekspertene, avhenger av hvor de jobbet før utreise. Den uformelle kontakten mellom Norge og ekspertene skjer i stor grad gjennom den nasjonale ekspertens eksisterende kontaktnett. Dette betyr at mye relevant informasjon ikke nødvendigvis når fram til departementet eller andre som ville hatt nytte av oppdatert informasjon om politikktutviklingen i EU. Den formaliserte informasjonsutvekslingen i form av nyhetsbrev bedrer dette bildet noe, da denne informasjonen lettere kan spres til relevante kontakter. Videre har de nasjonale ekspertene kontakt med fagrådene i den norske EU-delegasjonen i varierende grad. Denne type møter muliggjør informasjonsutveksling mellom nasjonal ekspert og norske kontakter. I tillegg til myndigheter i Norge, har de nasjonale ekspertene kontakt med norske miljøer representert i Brussel, gjerne i form av foredrag. Vår kartlegging viser at både departementet og underliggende etater, har stor nytte av informasjon fra ekspertene i den grad informasjon utveksles, særlig siden de nasjonale ekspertene sitter på oppdatert informasjon om prosessene i EU og dermed kan gi tilgang til relevant informasjon tidlig.

De nasjonale ekspertene opplever at den kunnskap og informasjon de tilfører kommisjonen verdsettes. De opplever i mange tilfeller å kunne bidra med erfaring og godt oppdatert faglig innsikt. Slik innsikt gir økt mulighet til å medvirke i EUs politikktutforming på en aktiv måte. For de nasjonale ekspertene fremheves kunnskap om kommisjonenes virkemåte, som en av de viktigste virkningene av å jobbe som nasjonal ekspert.

4.5.3 Nasjonale eksperters bruk av nettverk

Som nasjonal ekspert blir man del av et stort nettverk, både internt i kommisjonen, og ofte utad mot bransjen. Det oppleves ofte som nødvendig å etablere relasjoner med andre internt i kommisjonen, men også utad, for å kunne gjøre en god jobb. Det er for eksempel viktig å kjenne medarbeidere i andre DG-er for å lette tilgangen på informasjon.

Når det gjelder kontakt mot Norge, bruker nasjonale eksperter derimot i stor grad, sine eksisterende nettverk. Ekspertene opplever i liten grad at representanter fra norske myndigheter eller bransjer tar kontakt dersom de ikke hadde en relasjon fra før. Dette tyder på at det er lite oppmerksomhet rundt den muligheten nasjonale eksperter gir til å skaffe nye kontakter inn mot EU. Da noen nasjonale eksperter ikke jobber med tema som er direkte tilknyttet CIP-oppfølgingen, er det ikke alltid kontaktpersonene i departementet og underliggende etater er de rette til å motta faglig informasjon. Våre analyser viser at det kun i noen grad er allmenn kjent i departement og etater hvem som er nasjonale eksperter, og hva de gjør. Dette betyr at departement og etater ikke utnytter det nettverket nasjonale eksperter representerer fullt ut.

4.5.4 Nasjonale eksperters deltakelse i policyutvikling og policyimplementering

Nasjonale eksperter deltar både innen policyutvikling og policyimplementering i kommisjonen, avhengig av hvilket DG og hvilken seksjon vedkommende arbeider i. Relevant erfaring og faglige

innspill kan raskt gi muligheten til deltakelse i sentrale prosesser i kommisjonen. I noen tilfeller fører dette til at ekspertene tillegges mye ansvar. De nasjonale ekspertene som arbeider med policydokumenter, har en direkte mulighet til å medvirke i EUs politikkutvikling. For å sikre at de nasjonale ekspertene som Norge sender ut gjennom CIP har muligheten til å delta i politikkutforming i EU, bør man stille krav til hvor i organisasjonen ekspertene tilbys jobb. Departementene har en mulighet til å påvirke dette, noe som kun gjøres til en viss grad i dag.

5 Vurdering av forhold knyttet til oppfølging og organisering

I tråd med oppdragsbeskrivelsen vurderer vi i dette kapitlet:

- departementenes oppfølging av programmet
- informasjonsbruk og informasjonsspredning hos departementene og nasjonale kontaktpunkt
- i hvilken grad nasjonale kontaktpunkt er tilstrekkelig koordinerte

5.1 Konklusjon og anbefalinger

De ulike søylene i CIP fungerer i dag relativt uavhengige av hverandre. I policyoppfølgingen av den enkelte søyle, er det derfor begrenset behov for koordinering mellom departementene. Departementene gir klart uttrykk for at de er fornøyde med den koordineringsjobben som NHD gjør på området. Intervjuer med departement og nasjonale kontaktpunkt viser at styringsdialogen fungerer godt.

At de ulike søylene fungerer relativt uavhengig av hverandre, gir også begrenset behov for koordinering mellom de nasjonale kontaktpunktene. Større grad av koordinering kunne imidlertid gitt mer spesialisering, blant annet ved at man fikk samlet ressursene som arbeider med problematikken, i én spesialisert organisasjon. Ulempene ved samling vil imidlertid være at organisasjonen da ville mangle nettverk og faglig spesialisering innen søylene. Basert på intervjuer og en faglig vurdering, finner vi derfor at fordelene ved å beholde dagens organisering overstiger fordelene ved økt koordinering. Vi ser derfor ikke et umiddelbart behov for å endre organisasjonsmodell. De utfordringer man har ved norsk oppfølging av CIP skyldes etter vår vurdering ikke organisasjonsstruktur, og innsats for økt utbytte må altså legges på andre innsatsområder enn det strukturelle.

EUs syvende rammeprogram og CIP har ulike målgrupper og virkemidler. I tråd med vurderinger gitt av nasjonale kontaktpunkt og Forskningsrådet, ser vi ikke et umiddelbart behov for økt koordinering.

5.2 Vurdering av departementenes oppfølging av programmet

I dette delkapitlet vurderer vi hvorvidt CIP-arbeidet mellom departementene er tilstrekkelig koordinert, og hvordan styringsdialogen med de nasjonale kontaktpunktene fungerer.

5.2.1 Burde arbeidet med CIP i større grad koordineres mellom departementene?

Intervjuer med departementene viser at hvert departement følger opp hver sin søyle i CIP, og at de ser begrenset behov for samarbeid med de andre departementene knyttet til dette. Departementene er godt fornøyde med den koordineringsjobben NHD utfører, og ser ikke et umiddelbart behov for økt koordinering. Det mest omfattende samarbeidet mellom departementene til nå, har vært i forbindelse med utforming av bakgrunnsdokumenter og konkurransegrunnlag for denne aktuelle evalueringen. Departementene, og da særlig NDH, opplyser imidlertid at de har sett etter områder hvor det kunne være aktuelt med samarbeid, men at de ikke har klart å identifisere disse.

De ulike CIP-søylene har i dag ulik utforming, innretting og målgruppe. Grunnen til at de tre søylene ble integrert i CIP, var ikke en oppfatning om at en sammenslåing kunne skape synergier (Technopolois, 2011). Derimot var begrunnelsen at man innen alle de tre områdene hadde behov for økt satsning på innovasjon, og tanken var at man lettere kunne få økt trykk på dette i samtlige program, om man samlet dem under en paraply. Ikke overraskende viser midtveiseevalueringen at de tre søylene i CIP opererer relativt uavhengig av hverandre, og at det i liten grad er realisert synergieffekter (ibid).

At de tre søylene fungerer relativt uavhengig av hverandre, reduserer behovet for koordinering mellom departementene. Med mindre CIP i større grad fremover fremstår som én organisasjon, ser vi ikke behov for styrket koordinering mellom departementene.

5.2.2 Er det rom for forbedringer i styringsdialogen med de nasjonale kontaktpunktene?

Den formelle styringsdialogen mellom departementene og de nasjonale kontaktpunktene, skjer gjennom tildelingsbrev og lignende. I tillegg til dette er det en løpende dialog knyttet til eksempelvis deltakelse på styringsmøter, arrangering av informasjonsmøter med videre.

Både nasjonale kontaktpunkt og departement er blitt intervjuet om hvordan de mener styringsdialogen fungerer, og har i den forbindelse blitt spurt om hvorvidt de mener informasjon kommer i tide, og om den er klar. De nasjonale kontaktpunktene har blitt oppfordret av sitt eierdepartement til å svare ærlig på disse spørsmålene²¹.

Intervjuene viser at de nasjonale kontaktpunktene er godt fornøyde med oppfølging og arbeidsdeling, og mener at informasjonsflyten er god. Samtidig viser intervjuene både med departement og NCP, at arbeid med CIP ikke er like høyt prioritert i alle departement.

5.3 Vurdere evne til å bruke og til å spre relevant informasjon

I dette delkapittelet vil vi i særlig grad vurdere hvorvidt det brukes tilstrekkelige ressurser på å spre informasjon om de muligheter som ligger i CIP, samt om det er tilstrekkelig dialog mellom departementene og de nasjonale kontaktpunktene.

5.3.1 Brukes det tilstrekkelige ressurser på å spre informasjon om de muligheter som ligger i CIP?

I intervjuene med ulike prosjektdeltakere, har vi oppfattet at noe av bakgrunnen for manglende interesse fra norsk næringsliv for å delta i ulike CIP-prosjekter, er at norske virkemidler på området er mer fordelaktige. Det er altså attraktiviteten, og ikke informasjonsmangel, som forklarer den manglende interessen. Vi ønsker på dette punktet å nyansere de vurderingene som fremkommer i

---

²¹Rent hypotetisk kan det tenkes at de nasjonale kontaktpunktene kan ha interesse av å holde tilbake kritikk om eierdepartement, av frykt for at departementet urettmessig kan straffe nasjonale kontaktpunkt for uttalelsene gjennom senere tildelinger.

den nylig gjennomførte evalueringen av EIP-programmet (Center for Strategy and Evaluation Services, 2011²²).

I midtveiseevalueringen påpekes det at mer informasjon kan øke interessen for de finansielle virkemidlene under programmet i medlemslandene. Vi deler langt på vei evaluators vurderinger, men tror ikke den i samme grad gjelder for Norge. Norge skiller seg i noen grad fra andre europeiske land, ved at vi har et virkemiddelapparat som er mer bedriftsrettet (Econ Pöyry, 2010²³). I andre europeiske land er virkemidlene ofte mer rettet mot å bedre generelle rammevilkår, mens man i Norge altså legger opp til å gjøre begge deler. De brukerrettede CIP-virkemidlene er således mer komplementære for en rekke europeiske land enn for Norge, og det er således grunn til å tro at brukerne i andre europeiske land kan finne virkemidlene mer interessante. Økt interesse fra andre europeiske land kan imidlertid ytterligere svekke incentivene for norske brukere til å være med, ettersom det vil gjøre konkurransen om de begrensede midlene tøffere.

Det er imidlertid kun for de bedriftsrettede delprogrammene at det er stor grad av sammenfall. Informasjons- og policyorienterte prosjekter er i stor grad komplementære i forhold til norske virkemidler. Vår oversikt viser imidlertid at vi også i slike prosjekter har en lavere deltakelse enn våre nordiske naboland. Ettersom manglende deltakelse på disse områdene reduserer vår mulighet for medvirkning på viktige politikkområder, og fordi CIP-medlemskapet for Norge er en viktigere arena for medvirkning enn for andre EU-medlemmer, bør innsatsen styrkes med sikte på økt norsk deltakelse. Vi anbefaler derfor at både nasjonale kontaktpunkt og departement, legger mer arbeid i å identifisere prosjekter hvor norsk deltakelse kan være aktuelt for ulike offentlige institusjoner, og legger tilsvarende mer arbeid i å få med disse institusjonene, gjennom målrettet informasjon. På dette punktet kan departementenes tyngde være avgjørende for å sikre interesse for deltakelse, og vi anbefaler at departementene i større grad bruker denne.

Departementene får i dag ikke tilstrekkelig informasjon om utvikling i prosjektene. Dette er uheldig ettersom de da ikke får informasjon om utbytte av norsk deltakelse, samt at de ikke på et tidlig tidspunkt blir informert om hva som senere kan ende opp som direktiver. Vi anbefaler at de nasjonale kontaktpunktene i større grad samler inn, syntetiserer og videreformidler informasjon om utbytte av deltakelse i prosjektene til departementene. Dette krever imidlertid at de nasjonale kontaktpunktene, og da i særlig grad Enova og Difi, styrker innsatsen utover dagens minimumsnivå.

5.4 Er de nasjonale kontaktpunktene for delprogrammene tilstrekkelig koordinert?

I dette delkapitlet vurderer vi hvorvidt de nasjonale kontaktpunktene er tilstrekkelig koordinerte. Ved valg av organisasjonsmodell er det mange hensyn som veies mot hverandre, og en vil aldri klare å utarbeide en modell som er perfekt i forhold til ulike målsetninger for organisasjonen (Colbjørnsen,

²² Center for Strategy and Evaluation Services: Final Evaluation of the Entrepreneurship and Innovation Programme

²³ Econ Pöyry (2010): Evaluering av Innovasjon Norge. Rapport 54/210.

Tilgjengelig på: http://econ.no/modules/trykksak/publication_detail.asp?iProjectId=6907

1995²⁴). Ofte vil det være vanskeligere å finne frem til en passende organisatorisk løsning for offentlige organisasjoner, ettersom disse skiller seg fra private ved å ha multiple og i mange tilfeller motstridene mål (Scott, 1999²⁵). Valg av organisatorisk løsning hviler derfor ofte på en hensiktsmessighetsvurdering, hvor en ofte må vurdere forhold knyttet til spesialisering og koordinering, samt desentralisering og sentralisering, opp mot hverandre (Galbraith, 1978²⁶).

Arbeidet med oppfølging av norsk deltakelse i CIP er i dag relativt desentralisert, ved at de tre nasjonale kontaktpunktene følger opp hver sin søyle. Arbeidet blir ytterligere desentralisert ved at Enova har valgt å outsource deler av informasjonsarbeidet til Norconsult, gjennom en anbudskonkurranse.

Et alternativ til dagens desentraliserte oppfølging av CIP, er større grad av koordinering. Vi vil i det følgende vise fordeler og ulemper ved økt desentralisering og koordinering. De ulike vurderingene er gjengitt i figuren nedenfor:

Figur 6: Avveining mellom koordinering og spesialisering

Et alternativ til dagens organisering er som nevnt, økt grad av koordinering, muligens innen én organisasjon. Fordelene ved en slik løsning vil være flere. For det første vil man da i større grad ha en "one stop shop" for CIP-saker. Bedrifter eller offentlige organisasjoner som ønsker informasjon eller hjelp til prosjektsøknader, vil da kunne få hjelp på ett sted. Med utgangspunkt i at de forskjellige søylene har forskjellige målgrupper, kan det imidlertid stilles spørsmål ved betydningen av dette argumentet.

Et annet viktig argument for koordinering dreier seg om kritisk masse. Den desentraliserte oppfølgingen medfører at ressurser knyttet til denne oppfølgingen, spres tynt utover tre organisasjoner. Foruten Innovasjon Norge, synes ikke de tre organisasjonene å prioritere rollen som nasjonalt kontaktpunkt høyt, og innsatsen er ikke tilstrekkelig for å opparbeide tilstrekkelig innsikt i viktig utvikling innen CIP-programmet. Intervjuer med Enova og Difi viser at deres kunnskap om de

²⁴ Collbjørnsen, Tom (1995): Reisen til markedet. Tano-forlag

²⁵ Scott, W.R (1999): Institutions and Organizations. Sage

²⁶ Galbraith, J (1978): Organizational Design

Øvrige CIP-søylene og CIP-programmet i seg selv, er høyst begrenset. En samlet oppfølging av medlemskapet ville medført at oppfølgingen av CIP ble mer enhetlig oppfulgt, og en samling av personalressursene kunne medført oppnåelse av tilstrekkelig kritisk masse til en nødvendig spesialisering.

På den annen side er det grunn til å stille spørsmål ved gevinstene som kan oppnås gjennom kritisk masse. Midtveisevalueringen av CIP viser at de ulike søylene fungerer svært ulikt hverandre ved at de har ulik innretning, målgruppe og virkemidler (Technopolis, 2011). Det er således ingen åpenbare synergieffekter ved en samlet oppfølging, og det er ikke gitt at oppfølging av eksempelvis ICT-PSP-programmet og IEE-programmet i én organisasjon ville gitt mer spesialisert oppfølging. Derimot kan en desentralisert modell, hvor oppfølgingsansvaret legges til en organisasjon med faglig spesialisering innenfor tematikken i søylen, være å foretrekke, ettersom denne trolig har et godt nettverk av bedrifter og offentlige organisasjoner som kan se seg tjent med deltakelse. En faglig spesialisert organisasjon vil også lettere kunne identifisere hvilke av virkemidlene i CIP som kan være interessante, ettersom den presumptivt har inngående kunnskaper om eksistensen av slike virkemidler i Norge.

I en hensiktsmessighetsvurdering finner vi derfor at fordelene ved en desentralisert modell overstiger gevinstene ved en mer koordinert modell. Vi ser derfor ikke et umiddelbart behov for økt koordinering mellom de tre ulike nasjonale kontaktpunktene.

Et alternativ til dagens desentraliserte oppfølging, er en mer samlet oppfølging. Det kunne da tenkes at arbeidet med oppfølging av alle de tre søylene ble utført av én institusjon. Fordelen ved en slik organisering ville være større spesialisering.

5.4.1 Kan kontaktpunktfunksjonen outsources?

I dagens organisering av CIP, har Enova valgt å outsource deler av nasjonalkontaktpunktfunksjonene, og Difi har valgt å benytte ekstern konsulent til sporadiske informasjonsoppgaver. I forløperprogrammet til ICT-PSP, eContent-plus, var kontaktpunktfunksjonen outsourcet av ansvarlig departement. Under innføringen av ICT-PSP, besluttet FAD å legge denne funksjonen til Difi.

Slik kontaktpunktfunksjonen utøves i dag, består den i hovedsak i å spre informasjon om de muligheter som ligger i CIP, og assistere eventuelt interesserte i en søknadsprosess. Funksjonen er i seg selv relativt lite spesialisert, og både Difi og Enova oppfatter funksjonen å ligge i randsonen av sin kjernekompetanse.

Transaksjonskostnadsteori (Williamson, 1979²⁷) viser at det kan være store gevinster ved å outsource funksjoner av ikke-strategisk art som ligger på siden av kjernekompetansen. Ved å kjøpe dette utenfor organisasjonen, kan en både sikre at det utføres av en organisasjon med større grad av ekspertise innen det aktuelle feltet, samt at kostnadene muligens blir lavere på grunn av spesialiseringen. En outsourcing av kontaktpunktfunksjonen slik den i dag forvaltes, er således i tråd med de råd som vanligvis gis innen strategilitteraturen, og vi ser derfor med bakgrunn i litteraturen og gjennom egne vurderinger, at en slik løsning kan være hensiktsmessig.

²⁷ Williamson, O.E (1991): "Strategizing, economizing and economic organization". Strategic Management Journal p 74-99.

I rapporten anbefaler vi at de nasjonale kontaktpunktene gis et noe bredere mandat, ved at de også samler inn, syntetiserer og videreformidler resultater fra prosjektdeltakelsen. Dette gjøres til en viss grad fra Innovasjon Norges side gjennom tjenesten CIPcom, men her er det også muligheter for ytterligere spissing av målgruppene. Videre anbefaler vi at de nasjonale kontaktpunktene legger mer ressurser ned i å følge med på initiativer innen CIP, slik at man gjennom målrettet informasjon tidlig kan skape interesse hos relevante offentlige organisasjoner for prosjektdeltakelse. Både formidlingsarbeidet og arbeidet med å skape interesse, er trolig enklere for en offentlig aktør enn for en privat aktør, fordi den offentlige aktøren har høyere legitimitet og er mer spesialisert i å syntetisere informasjon for departementene. Gitt at de nasjonale kontaktpunktene følger opp anbefalingene, bør disse funksjonene foregå innomhus, snarere enn gjennom outsourcing-partner. Vi ser imidlertid ikke noe i veien for at de nasjonale kontaktpunktene kan outsource deler av sitt arbeid, og likevel kunne utføre dette arbeidet innomhus. Forutsetningen er imidlertid at det nasjonale kontaktpunktet setter av tilstrekkelige ressurser innomhus til å kunne følge opp en slik funksjon. Samtidig må vi advare mot at outsourcing i dette tilfellet kan lede til økt ressursbruk, ettersom kontraktspartner må følges opp faglig og administrativt.

5.5 Bør CIP-oppfølgingen i større grad koordineres med oppfølgingen av EUs syvende rammeprogram?

EUs syvende rammeprogram utgjør EUs hovedsatsning på forskning og teknologisk utvikling, og sammen med CIP, utdanningsprogram og strukturfondene danner rammeprogrammet grunnsteinene i EUs strategi for vekst og sysselsetting mot 2020. Det er vanlig at det syvende rammeprogrammet omtales i samme vending som CIP, og det ligger fra kommisjonens side en forventning om at disse to programmene skal utfylle hverandre. Der det syvende rammeprogrammet er tydelig mer grunnforskningsorientert, er CIP i større grad rettet mot innovasjonsaktiviteter, samt utforming av policy som kan fremme innovasjon på sikt. Enkelt fortalt forventes det at samspillet baseres på at CIP tar over for det syvende rammeprogrammet der det er mulig å lede FoU over i kommersielt levedyktig innovasjon. Det er sterke begrensinger når det gjelder samfinansiering mellom det syvende rammeprogrammet og CIP, men seriell finansiering er både relevant og mulig. Dette begrenser behovet for koordinering mellom programmene.

EU-kommisjonen har nå foreslått å slå sammen EUs syvende rammeprogram og CIP. Særlig i kjølvannet av finanskrisen, har kommisjonen vært opptatt av å nyttiggjøre seg resultater fra rammeprogrammene som kilder til innovasjon og økonomisk vekst. Viljen til å satse sterkere på innovasjonsdrevet FoU kommer også tydelig frem i kommisjonens arbeid med The Single Market Act, der innovasjonsfokuset står sentralt, ikke minst i forbindelse med politikk rettet mot små og mellomstore bedrifter.

I Norge er det Forskningsrådet som følger opp EUs syvende rammeprogram, og Forskningsrådet følger også utviklingen i CIP, særlig i lys av potensialet for samordning og felles initiativ. Representanter for Forskningsrådet fremhever følgende sentrale erfaringer i koblingen mellom CIP og det syvende rammeprogrammet:

- Forskningsrådet er med på å finansiere Enterprise Europe Network i Norge, fordi det oppleves som en viktig kanal for spredning av informasjon om EUs forskningsstrategi. Ikke minst fungerer EEN godt som en kanal for mobilisering for det syvende rammeprogrammet, der spesielt deltakelsen i Eurostars har vært godt formidlet gjennom EEN.
- Forskningsrådet har gjennomgående liten nytte av de satsninger som faller inn under IEE og ICT-PSP. Her finner Forskningsrådet et begrenset potensial for komplementaritet og synergier.
- Forskningsrådet har nå løftet frem potensialet i å utnytte de finansielle virkemidlene under EIP på en bedre måte. Her henvises det særlig til at det finnes tilsvarende virkemidler under det syvende rammeprogrammet, med betegnelsen Risk Sharing Finance Facility (RSFF). Dette er i hovedsak låneordninger med risikoavlastning. Det er satt av 1 milliard euro i perioden 2007-2013 til denne låneordningen. I tillegg kommer det tilsvarende beløp som matches gjennom EIB. Dersom man klarer å koordinere arbeidet inn mot EIP og RSFF under det syvende rammeprogrammet, vil det ligge et betydelig potensial i å slå gjennom i kampen om å få tildelt denne typen midler.
- Forskningsrådet ser det som naturlig at CIP og det åttende rammeprogrammet blir integrert. En av representantene peker også på at dette ser ut til å bli løsningen fra kommisjonens side om noen år.

Også de nasjonale kontaktpunktene er intervjuet om potensielle synergieffekter av økt koordinering og samarbeid. Deres vurderinger er gjennomgående sammenfallende med Forskningsrådet sine. Med utgangspunkt i respondentenes vurderinger, ser vi derfor ikke et umiddelbart behov for økt koordinering. Stor innsats for økt koordinering kan også virke unaturlig i forkant av at beslutningen om en mulig sammenslåing er fattet. Samtidig er det heller ikke gitt at en sammenslåing vil gi behov for økt koordinering, sett med utgangspunkt i den erfaring en har gjort på dette punktet i CIP. Økt koordinering vil kun være nødvendig dersom man ved en sammenslåing, i større grad enn i CIP, fungerer som en overbygning.

Referanseliste

CIP Factsheet: http://ec.europa.eu/cip/files/docs/factsheets_en.pdf

OECD-DAC (1991): Principles for Evaluating Development Assistance.

Tilgjengelig på <http://www.oecd.org/dataoecd/31/12/2755284.pdf>

DECISION No 1639/2006/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 24 October 2006 Establishing a Competitiveness and Innovation Framework Programme (2007 to 2013): OJ L 310/15

EIP (2010): EIP Work programme 2011

IEE II arbeidsprogram for 2008-2011

IEE II database: <http://ieea.erba.hu/ieea/page/Page.jsp>

St.prp. nr. 50 (2006-2007) "Om samtykke til deltakelse i beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av EUs rammeprogram for konkurransevne og innovasjon"

- www.enova.no
- www.transnova.no

St.prp. nr. 1 S (2010-2011) - Samferdselsdepartementet

Proposisjon nr.1 S (2010-2011) Olje- og energidepartementet

- Bedre bruk av ordningen med nasjonale eksperter til EUs institusjoner. Juni 2008: <http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/eu/081001%20Rapport%20til%20Europaportalen.pdf>
- Europaportalen: <http://www.regjeringen.no/nb/sub/europaportalen/norsk-europapolitikk/2008/nasjonale-eksperter.html?id=528039>
- Nes, Marthe (2009) Norske nasjonale ekspertar - ein kanal for innverknad eller gratis arbeidskraft til Brussel? Masteroppgave. <https://bora.uib.no/bitstream/1956/3758/1/66874720.pdf>
- Technopolis (2011): Interim Evaluation of the Competitiveness and Innovation Framework Programme (2007 – 2013). Tilgjengelig på: http://ec.europa.eu/cip/files/docs/interim_evaluation_report_march2010_en.pdf
- Veiledende retningslinjer for ordningen med nasjonale eksperter
- <http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/eu/080925%20Veiledende%20retningslinjer%20for%20ordningen%20med%20nasjonale%20eksperter.pdf>

Intervjuliste

Dato	Navn	Virksomhet
1.2.2011	Øyvind Langeland	Difi
3.2.2011	Marthe Haugeland, Jorunn Gjessing-Johnsrud	Innovasjon Norge
4.3.2011	Tor Mjøs, Lena Pedersen	Norconsult, ENOVA
8.3.2011	Fred-Arne Ødegaard	Nasjonal ekspert DG INFSO
8.3.2011	Eva Camerer	Nasjonal ekspert DG ENTR
8.3.2011	Øyvind Vessia	Nasjonal ekspert DG ENERGY
7.3.2011	Astrid Geiger	EACI – Eco-innovation
7.3.2011	Else-Maria Pedersen	DG ENTR- Enterprise Europe Network
3.3.2011	Nils Øistein Gulbrandsen	FAD
4.3.2011	Geir Petterson, Bent F. Sunde	NHD
4.3.2011	Johan Vetlesen, Vibeke Riekeles	OED
24.2.2011	Lars Tveit	Kommunenenes Sentralforbund
24.2.2011	Hallvard Hoen	Kommunenenes Sentralforbund
28.3.2011	Andre Hoddevik	Difi
1.3.2011		Cultura Sparebank
2.3.2011	Mikael Snaprud	UiA/Tingtun AS
3.3.2011	Marthe Haugeland	Innovasjon Norge
4.3.2011		Energihuset Innlandet AS
7.3.2011	Andreas Küge Enge	Enova
7.3.2011	Jorunn Gjessing-Johnsrud	Innovasjon Norge
8.3.2011	Heidi Juhler	Norsk Fjernvarme
7.3.2011	Olav Bardalen	Innovasjon Norge
18.3.2011	Jon Ølnes	Difi
29.3.2011	Knut Senneseth	Innovasjon Norge
30.3.2011	Tor Muhlbrant	Innovasjon Norge
12.4.2011	Gjermund Lanestedt	LanestedtConsulting

Virksomheter vi har fått informasjon fra, men ikke intervjuet

Navn	Virksomhet
Eddy Torp	Due Miljø AS
Edgar Kampers	
Arne Vesterlid	MOD_LAB Norway AS
Tone Tobiasson	
Hans J. Mydske	NEPAS

Vedlegg 1: Oppdragsbeskrivelse

Formålet med evalueringen

Nærings- og handelsdepartementet, Olje og energidepartementet og Fornyings-, administrasjons og kirkedepartementet ønsker å evaluere den norske deltakelsen i EUs rammeprogram for konkurransevne og innovasjon (CIP).

Formålet med evalueringen er todelt. Det ene formålet er å **finne forbedringspunkter i den nasjonale oppfølgingen** av CIP, for å utvikle en mer aktiv politikk for norsk deltakelse i resten av programperioden. Det andre formålet er å få et **bedre vurderingsgrunnlag for norsk deltakelse i og norske prioriteringer for EUs fremtidige CIP program**, tentativt 2013-2020.

Evalueringen skal ta utgangspunkt i målene for programdeltakelsen²⁸. De overordnede målene er å:

1. utvikle konkurransevnen til foretak, særlig SMB
2. fremme alle former for nyskaping, herunder miljønyskaping
3. framskynde utviklingen av et bærekraftig, konkurransedyktig, nyskapende og inkluderende informasjonssamfunn
4. fremme energieffektivitet og nye og fornybare energikilder i alle sektorer, herunder transportsektoren

Bakgrunn

CIP er et seksårig EU-program for perioden 2007-2013²⁹. Målet for programmet er å styrke innovasjon og konkurransekraft i europeisk næringsliv, samt å skape et innovativt og inkluderende informasjonssamfunn. Programmet skal fremme effektiv energibruk og økt bruk av fornybar energi i Europa, og har særlig fokus på små og mellomstore bedrifter etter europeisk målestokk.

CIP har en økonomisk ramme på omtrent 3,6 milliarder euro for perioden 2007-2013. Den samlede kontingentforpliktelsen for norsk deltakelse i CIP er beregnet til omtrent 625 millioner kroner, eller i gjennomsnitt cirka 89 millioner kroner per år. I tillegg kommer utgifter til nasjonal oppfølging og nasjonale eksperter, beregnet til 12 millioner kroner per år.

I EUs CIP-program er flere av Europakommisjonens tidligere program slått sammen og strømlinjeformet, slik at de best mulig kan bidra til å nå målene til EU. Sammenslåingen har ført til følgende delprogram under CIP:

- Innovasjons- og entreprenørskapsprogrammet (CIP-EIP)
- Programmet for informasjons- og kommunikasjonspolitik (CIP-ICT-PSP)
- Energiprogrammet (CIP-IEE)

²⁸ Disse er nedfelt i St. Prp. Nr. 50 (2006-2007).

²⁹ Stortinget behandlet og besluttet norsk deltakelse i CIP 8. mai 2007, jf. St.prp. nr. 50 og Innst. S. nr. 181 (2006-2007), og Norge ble formelt med i CIP fra 30. juni 2007.

Nærings- og handelsdepartementet har et overordnet ansvar for å koordinere den norske deltakelsen i programmet, og har ansvaret for aktivitetene innenfor innovasjons- og entreprenørskapssøylen. Olje- og energidepartementet er ansvarlig for energisøylen, mens Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har ansvar for IKT-søylen.

Kundens krav til oppdraget:

Om oppdraget

Evalueringen skal vurdere om resultater av deltakelsen i programmet står i forhold til de ressurser som legges inn i slik deltakelse, både fra deltakernes og myndighetenes side.

Evalueringen skal inneholde en uavhengig analyse i tre deler:

1. Resultater og effekter av den norske deltakelsen
2. Relevante aktørers oppfølging av CIP-programmet
3. Komplementaritet til andre relevante forsknings- og innovasjonspolitiske mål

For hver del skal evalueringen presentere et solid og empirisk basert opplegg til metode, og begrunnelsen for hvorfor denne er hensiktsmessig mht. å løse det angitte formål.³⁰ Det forutsettes at kunden er kjent med den midtveisevalueringen av CIP som Europakommisjonen har fått gjennomført.

Resultatene for CIP-deltakelsen:

Denne delen skal bestå av en status og resultatanalyse for å si hvorvidt målene for norsk programdeltakelse er oppnådd eller trolig vil bli oppnådd innenfor programmet.

Blant problemstillingene som evalueringen skal belyse er:

- Norske aktørers utbytte av deltakelse i CIP (herunder finansielt utbytte, nye nettverk, kunnskaps- og informasjonstilfang, nye kommersielle muligheter og muligheten til å øve innflytelse på rammebetingelser og politikktutvikling med mer).
- Norsk uttelling i programmet sammenliknet med andre utvalgte land.

Relevante aktørers oppfølging av CIP-programmet:

Her skal det foretas en effektanalyse av det nasjonale veilednings- og rådgivningsarbeidet og forbedringspunkter skal angis.

---

³⁰I forlengelsen av dette er det viktig å være klar over programmets forskjellige karakter. En del av CIP retter seg mot næringslivet og bedriftene ved at programmet skal bidra til å bedre rammevilkårene og stimulere til økt tilgang på finansiering, teknologi og innovasjon. Innenfor EIP programmet og ICT programmet fungerer store deler av programmet indirekte. Under IEE programmet derimot deltar en rekke bedrifter i konkrete prosjekter. Evalueringen må ta hensyn til dette og presentere et opplegg som ivaretar kompleksiteten i programmet.

Evalueringen skal vurdere departementenes oppfølging av programmet og forbedringspunkter i deres oppfølging, hva angår organisering, styringsdialog, koordinering og gjennomslagskraft i det norske påvirkningsarbeidet gjennom Norges deltakelse i programkomiteer med mer.

Evalueringen skal vurdere om de nasjonale kontaktpunktene for delprogrammene er tilstrekkelig koordinert, og vurdere deres effektivitet i å mobilisere til kjennskap om og deltakelse i programmet. I evalueringen skal det inngå en oversikt over søknader der de nasjonale kontaktpunktene kan dokumentere at de har medvirket til innsendt søknad eller til aktiviteter til fordel for norske aktører/miljøer. Det skal også gjøres en vurdering av nytten med prosjektetableringsstøtte.

Evalueringen skal gi en fremstilling og vurdering av brukernes tilbakemeldinger på programmet, og deres erfaringer. Herunder mulige hindringer for deltakelse i programmet.

I deler av CIP er kunnskapsutvikling og politikktutvikling sentralt. Evalueringen skal vurdere departementene og de nasjonale kontaktpunktene effektivitet og evne til å spre kunnskap utviklet gjennom CIP-programmet, og i hvilken grad kunnskapen benyttes i utviklingen av den nasjonale innovasjons- og entreprenørskapspolitikken, energipolitikken og IKT-politikken.

Komplementaritet i forhold til andre relevante innovasjonspolitiske mål

Denne delen skal vurdere hvilken betydning programmet har som innovasjonspolitisk virkemiddel. I evalueringen skal programmets form og innretning innenfor de tre programmene vurderes, og evalueringen skal komme med anbefalinger om Norges deltakelse og prioriteringer i et eventuelt nytt program, tentativt 2013-2020.

Evalueringen skal også vurdere om det er hensiktsmessig å arbeide for økt koordinering mellom de tre programmene, og mot EUs syvende rammeprogram for forskning.

Blant problemstillingene som evalueringen skal belyse er:

- Bidrar de tre programmene i CIP til Norges innovasjonspolitiske mål, og er koordineringen mellom programmene hensiktsmessig for å hente ut mulige synergieffekter?
- Fungerer programmet på en god måte sammen med EUs syvende rammeprogram, og er koordineringen mellom programmene hensiktsmessige for å hente ut mulige synergieffekter?

Vedlegg 2: Retningslinjer for kontakt mellom departement/etat og nasjonal ekspert

Retningslinjer for informasjon og rapportering mellom nasjonal ekspert (NN) under oppholdet ved EUs institusjon og departementet/etat via fagråd ved Norges EU-delegasjon eller relevant EFTA-arbeidsgruppe.

Rammen for disse retningslinjene er den generelle lojalitetsplikt til EU-kommisjonen, som følger av EUs regler for engasjement av nasjonale eksperter.

Hensikten fra norsk side med å sende nasjonale eksperter til EUs institusjoner er dels å bidra med relevant ekspertise og kompetanse som vedkommende besitter og som EUs institusjon har behov for, og dels utveksling av faglig erfaring fra, og kunnskap om europeisk politikktutforming innen det aktuelle fagområdet.

For å få best mulig utbytte av nasjonal ekspertordningen foreslås følgende retningslinjer for kontakt mellom departement og den utsendte nasjonale ekspert (NN):

I. Departementet/etaten skal legge til rette for følgende:

- Gi nødvendig informasjon vedrørende arbeidsvilkår og rettigheter, samt tilbud om kurs i EUs beslutningsprosess og EØS-avtalen før avreise.
- Bekjentgjøring på hensiktsmessig måte både internt i departementet og eksternt, at NN er engasjert i kommisjonen som nasjonal ekspert. ("Reportasje" på departementets intranett, at eksperten forblir synlig på departementets organigram eller liste over ansatte, påse at NN blir oppført på EFTAs liste over norske nasjonale eksperter i kommisjonen.)
- Regelmessig informasjon til NN om norske posisjoner på viktige EU/EØS-saker innenfor ekspertens arbeidsområde.
- Årlig hjemkalling iht. kommisjonens regelverk (dvs. 2 virkedager pr. år) for å opprettholde kontakten med departementet.
  - Departementet/etaten tar sikte på å arrangere seminar/informasjonsmøte i departementet, der aktuelle temaer gjennomgås. I slike møter kan nasjonale eksperter benyttes til å gjennomgå policyutviklingen i EU og til kompetanseutvikling ang. EU for medarbeidere i departementet og etater, samt informasjonsmøter med næringen.
  - Det vurderes å arrangere et årlig felles møte i Oslo for alle de nasjonale ekspertene ved EUs institusjoner og personal- og fagansvarlige i departementene hvor felles problemstillinger kan tas opp.
- Oppfordre til at eksperten trekkes inn som foredragsholder nasjonalt og ved besøk til Brussel.
- Departementet/etaten vil i forhold til kompetanseutviklingen
  - legge vekt på at et nasjonalt ekspertopphold bør være meritterende i karriereutviklingen
  - holde årlige medarbeidersamtaler med den nasjonale eksperten
  - påse at den utsendte nasjonale eksperten i det minste følger samme lønnsutvikling som om han/hun hadde forblitt i tidligere jobb hjemme i departementet

- ta kontakt i god tid, og senest 9 måneder før oppholdet avsluttes, for å avklare mulige stillinger ved hjemkomst for den nasjonale ekspertten
- Departementet skal påse at fagråden ved EU-delegasjonen/EFTA arbeidsgruppen (for EFTA in-kind eksperter):
  - Er det faglige kontaktpunkt.
  - Holde nær kontakt med den nasjonale ekspertten og sikre invitasjon til relevante arrangement ved EU-delegasjonen og i regi av EFTA sekretariatet.
  - Sikre at relevant informasjon om nasjonale posisjoner og aktuelle rapporter om EU blir sendt til den nasjonale ekspertten.

II. Den nasjonale ekspertten (NN) vil på passende måte - innenfor rammene for sine forpliktelser overfor kommisjonen - holde departementet og Norges EU-delegasjon informert om sitt arbeid på følgende måte:

- Uformell informasjon til departementet, EU-delegasjonen og den relevante EFTA arbeidsgruppen (for EFTA in-kind eksperter) angående viktige saker som behandles på saksfeltet
- Uformell skriftlig rapport hvert halvår som skisserer fremtidig politikktvikling på saksfeltet. Kopi av denne rapporten sendes også ansvarlig fagråd ved EU-delegasjonen/EFTA arbeidsgruppen (for EFTA in-kind eksperter)

Alle parter vil aktivt bidra til å opprettholde løpende uformell kontakt, bl.a. i forbindelse med møter i Brussel som departementet deltar i.

Kunnskapen som NN har om norsk politikk på saksfeltet, og som vil bli supplert og oppdatert fra departementet under oppholdet i kommisjonen, vil kunne gi grunnlag for bidrag til arbeidet i kommisjonen med innspill og ideer basert på erfaringer fra en norsk kontekst.

NN vil bistå norske instanser som søker kontakt med kommisjonen innenfor sitt saksfelt med råd og veiledning.

NN vil bistå departementet med kompetanseutvikling angående EU etter sitt engasjement i kommisjonen.

Ovenstående rutiner kan bli justert og supplert i lys av erfaringene i løpet av NNs engasjementstid i kommisjonen.

Vedlegg 3: Intervju og spørreskjema brukt i evalueringen

Intervjuguide deltakende i CIP-prosjekter

Navn:

Bedrift:

Stilling:

Dato:

Hvilken del av CIP har du deltatt i?

Hva heter prosjektet din virksomhet deltar i?

Hvilken rolle har din virksomhet i prosjektet?

Deltakernes virksomhet og hva de har fått ut av deltakelse i CIP (EIP/PSP/IEE)

- Kort om virksomheten:
- Fortell om hva dere har fått ut av deltakelse i CIP-programmet? (Konkretiser – også underpunktene) (EVALUERINGSSPØRSMÅL 3.1.1 – spørsmål 1).
  - o Hva har dere fått støtte til (prosjekt)?
  - o Hva slags type støtte har dere fått (og hvor mye)? Hvilke?
  - o Har støtten bidratt til salg, nye produkter eller tjenester (hvilke)?
  - o Har støtten fra programmet medført nyansettelser?
  - o På hvilke punkter har støtten medført nye nettverk eller samarbeid?
  - o Ranger viktigheten av nettverkene for din virksomhet på en skala fra 1-5
  - o Har deltakelsen medført tilgang til nye kunder eller markeder?
  - o Har deltakelsen medført muligheter til å øve innflytelser/gitt ny kunnskap om rammebetingelser og politikkutvikling innenfor feltet? (spør kun hvis relevant)
  - o Har deltakelsen i programmet medført tilgang til/kunnskap om ny teknologi på feltet?
  - o På en skala fra 1-5 – hvor fornøyd er dere med å ha deltatt i programmet. (1=ikke fornøyd)
    - Kort begrunnelse for svaret
- Hvilken generell tilbakemelding har du om programmet? (EVALUERINGSSPØRSMÅL 3.1.2 - Spørsmål 6)
- Hva ville skjedd med aktiviteten/prosjektet dersom CIP-programmet ikke hadde eksistert?
  - o Gjennomført prosjektet/aktiviteten uten endringer: samme skala og tidsskjema
  - o Gjennomført prosjektet/aktiviteten i samme skala, men på et senere tidspunkt
  - o Gjennomført prosjektet/aktiviteten i en mer begrenset skala, men med samme tidsskjema

- Gjennomført prosjektet/aktiviteten på et senere tidspunkt og i en mer begrenset skala
  - Prosjektet/aktiviteten hadde ikke blitt gjennomført
- (forutsatt at du har fått prosjektetableringsstøtte) Hva ville skjedd med søknaden dersom prosjektetableringsstøtten ikke hadde eksistert? (EVALUERINGSSPØRSMÅL 3.1.2 - Spørsmål 5)
    - Gjennomført søknaden uten endringer: samme skala og tidsskjema
    - Gjennomført søknaden i samme skala, men på et senere tidspunkt
    - Gjennomført søknaden i en mer begrenset skala, men med samme tidsskjema
    - Gjennomført søknaden på et senere tidspunkt og i en mer begrenset skala
    - Søknaden hadde ikke blitt gjennomført
  - Oppfatter dere CIP som overlappende med andre program dere kan søke støtte hos?
  - Har dere fått/søkt annen støtte fra virkemiddelapparatet? Konkretiser.
    - Kan du fortelle om forskjellene mellom å søke støtte i et EU-program og det norske programmet?

Om informasjonsarbeidet og kontakten med nasjonale kontaktpunkt

- Hvordan dere fikk vite om programmet? (Nasjonal kontaktpunkts informasjonsarbeid, hjemmesider, EUs hjemmeside, andre i virkemiddelapparatet, kjente/forretningsforbindelser, EFTAs informasjonsbrosjyre over EFTA-landenes programdeltakelse, eller på annen måte)
- Hvordan opplever dere informasjonsarbeidet fra nasjonalt kontaktpunkt? Forklar.
- I hvilken grad bidro kontakten med Difi/IN/Enova til å forbedre/gjøre søknaden mer relevant?
- Er det andre informasjonskanaler som ikke er benyttet som ville være nyttige? (I så fall hvilke?)
- På en skale fra 1-5 - hvor fornøyd er dere med informasjonsarbeidet?
- Hvis det nasjonale kontaktpunktet var organisert et annet sted enn nå, ville dette hatt betydning for dere og forholdet til CIP?

Intervjuguide departementene

Policypåvirkning

Bakgrunn

Mulighet for politikkpåvirkning fremheves som vel så viktig for norsk deltakelse i programmet, som mulighet for støtte til norske bedrifter. Evalueringen vil søke å kartlegge i hvilken grad dette skjer.

Begrunnelse for deltakelse varierer mellom de ulike programmene. Mens tilgang til blant annet finansiering og nettverk fremheves som viktig i entreprenørskaps- og innovasjonsprogrammet, vektlegges mulig innflytelse på politikkutvikling i større grad i IKT- og energiprogrammet. Det vises blant annet til at CIP vil være EUs viktigste arena for utforming av IKT-politikk i programperioden, og at CIP utgjør hoveddelen av Norges IKT-politiske samarbeid med EU. Med hensyn til energi, vises det til at deltakelse i CIP gir norske kompetansemiljø mulighet til å delta som likeverdige partnere i sentrale europeiske nettverk, samt at deltakelsen gir mulighet for å delta i et tidlig stadium av politikk og regelverktutviklingen i EU.

CIP representerer en inngangsport for påvirkning innenfor politisk viktige områder som energi og miljø, IKT og innovasjons-, entreprenørskaps- og konkurransepolitiske forhold. For Norge kan denne påvirkningsmuligheten være viktigere enn for de fleste andre deltakerland i programmet, ettersom disse har påvirknings- og beslutningsmyndigheten gjennom regulært medlemskap i EU. Norsk deltakelse kan således også ses på som en inngangsbillett til arenaer for påvirkning av beslutningsprosesser i EU som vi ellers ikke ville hatt tilgang til.

Spørsmål

1. CIP som kanal til policypåvirkning

- a. Anser dere CIP-deltakelsen som en hensiktsmessig måte for påvirkning av policyutviklingen i EU på?
- b. Kan dere konkretisere hvordan CIP-deltakelsen er brukt til dette?
- c. Har dette etter deres syn gitt resultater? Hvilke? Eksemplifiser.
- d. Kan du sammenligne CIP som kanal til policypåvirkning opp mot andre kanaler dere benytter dere av, for eksempel bilateral/nordisk kontakt, kontakt med EU-kommisjonen gjennom EØS arbeidet m.v.

2. Relasjoner og informasjonsutveksling

- a. Hvor viktig anser du CIP-møtene dere deltar på i Brussel i forhold til å få informasjon/oppdateringer om EUs arbeid på ditt fagområde?
- b. Anser dere det som lettere å ta kontakt/ha dialog med kommisjonen eller EACI som følge av at dere møter på CIP-møter?
- c. Har dere benyttet dere aktivt av nettverket CIP-deltakelsen gir dere? Eksemplifiser.

3. *Innflytelse på arbeidsprogram og deltakelse på møter*

- a. Deltar dere på de møtene som arrangeres?
- b. Hvordan opplever dere møtene i styringskomiteen?
- c. Blir Norges kommentarer og innspill ivaretatt?
- d. Er det en ulempe å kun stille med talerett og ikke stemmerett?

4. *Policyresultater fra prosjekter eller initiativer som departementene er direkte involvert i eller har god kjennskap til*

- a. Kjenner du til prosjekter eller initiativer innen policyutvikling som departementet deltar i eller har god kjennskap til?
- b. I hvilken grad gir slike prosjekter/initiativ innspill til policyutforming i EU etter deres syn, eksemplifiser?
- c. Er Norge ved ditt departement initiativtaker til noen prosjekter/initiativer på policyutvikling i EU-sammenheng på deres politikkområde?

Til eksempel: Har det hendt at Norge ved ditt departement har spilt inn tema/ forslag til tema for arbeidsgrupper el.? Eksemplifiser hvis mulig.

5. *Bruken av nasjonale eksperter*

- a. Kjenner du til hva de nasjonale ekspertene innenfor deres politikkområde jobber med?
- b. Har du/dere benyttet dere av uformell kontakt med noen av de nasjonale ekspertene?
- c. Har du eller andre i ditt departement benyttet dere av å kalle inn nasjonale eksperter for en samtale?
Hvis ja,
  - Hvor ofte?
  - Er det en etablert rutine?
  - Hvilket utbytte har departementet av dette?
- d. Anser du den jobben som nasjonale eksperter gjør som relevant for deg?

Organisering

Forankring i organisasjonen

Hvordan er forankringen av CIP i din organisasjon og avdeling? På en skala fra 1-10, hvor relevant er CIP-arbeidet i forhold til kjernevirksomheten i din avdeling?

Om styringsdialogen mellom departementet og nasjonalt kontaktpunkt

Er det en klar arbeidsdeling mellom departementet og nasjonalt kontaktpunkt, og mellom departementene med CIP-ansvar?

Bruker dere det nasjonale kontaktpunktet aktivt i deres CIP-arbeid? Eksemplifiser.

Har du noen refleksjoner eller tilbakemeldinger knyttet til dialogen mellom departementet og nasjonalt kontaktpunkt?

Om grad av integrasjon vs grad av spesialisering

Hvilke gode grunner ser du for å beholde en desentralisert NCP-struktur som vi har i dag?

Hvilke gode grunner ser du for en mer sentralisert/samordnet NCP-struktur?

Er det noen mulige hindre for en mer sentralisert/samordnet NCP-struktur?

Intervjuguide - Nasjonale kontaktpunkt

Gjennom samtalene med de nasjonale kontaktpunktene ønsker vi å få kartlagt:

- Kontaktpunktets oppgaver:
  - Informasjonsarbeidet
  - (Prosjektetableringsstøtte)
  - Deltakelse i Brussel
  - Andre oppgaver?
- Kontaktpunktets organisering av arbeidet
  - Ressursbruk og tilgjengelige ressurser for arbeidet
  - Forankringen til programmet i organisasjonen og mot eierdepartement
- Kontaktpunktets tanker om programmet komplementaritet med andre program
  - Dialog med 7RP
  - Synergier mellom CIP og andre program
- Kontaktpunktets tanker om programmet ift. innovasjonspolitiske mål

Det vil være en semistrukturert intervjuform der vi ikke nødvendigvis går gjennom alle spørsmålene, men forsøker i større grad å kartlegge de ulike temaene over.

Kontaktpunktets oppgaver

Informasjonsarbeidet:

- Hvilke informasjonsaktiviteter har dere gjennomført? (e-post, konferanser/møter, annonsering m.v.)
- Hvordan er interessen for programmet (vurdering knyttet til det)?
  - Respons
  - Opplever dere interessen som stor/sånn passe/liten?
- Kan dere redegjøre for nasjonale kontaktpunkts bidrag til søknadsskriving og eventuelle suksess-historier knyttet til dette?
  - Hva er betydningen av deres medvirkning på en skala fra 1-10, hvor 1 er at den er uten betydning for innsending av søknad mens 10 betyr at søknaden aldri ville blitt sendt uten deres medvirkning?
- Yter dere prosjektetableringsstøtte? Hvis ja, bidrar den til at det sendes inn flere søknader?
- Hvis nei, tror du slik støtte ville vært hensiktsmessig, eller kunne alternativt ressursbruk gitt bedre avkastning?
- Deltar dere på ulike komiteer i Brussel som følge av oppgaven som nasjonalt kontaktpunkt?
- Hvis ja, hvordan er arbeidsdelingen med departementet?

- Hvis ja, i hvilken grad bidrar deres deltakelse til innflytelse?
- Oversikt over søknader der de nasjonale kontaktpunktene kan dokumentere at de har medvirket?
- Har du noen refleksjoner du ønsker å dele med oss vedrørende erfaringen som nasjonale kontaktpunkt.
- Burde de nasjonale kontaktpunktene ha noen andre oppgaver?

Kontaktpunktets organisering

Ressursbruk:

- Hvordan er det arbeidet organisert internt?
- Hvor mange årsverk har dere satt av til å følge opp CIP?
- Er interessen for deltakelse større enn ressursene tilsier?
- Kjenner du godt til de øvrige delene av CIP-programmet? Ranger kunnskap fra 1-10, hvor 1 er ingen kunnskap og 10 er utmerket.
- Hva er behovet for koordinering mellom programmene?
- Er aktivitetene tilstrekkelig like for koordinering?
- Hvordan foregår koordineringen mellom de ulike nasjonale kontaktpunktene?
  - o Spesielt med hensyn på å mobilisere kjennskap om og deltakelse i programmet – felles e-poster, nyhetsbrev, seminarer, web-info etc?
- Er en tredelt organisering av CIP-oppfølgingen hensiktsmessig, eller ville en større grad av samling av aktivitetene vært hensiktsmessig?

Forankring i organisasjonen:

- Hvordan er forankringen av CIP i din organisasjon og avdeling. På en skala fra 1-10, hvor relevant er CIP-arbeidet i forhold til kjernevirksomheten i organisasjonen?

Om styringsdialogen med departementet

- Er det en klar arbeidsdeling med departementet?
- Er departementet klare i sine bestillinger og forventninger til dere?
- Kommer bestillingene i tide?
- Har du noen refleksjoner eller tilbakemeldinger knyttet til dialogen med departementet?

Kontaktpunktets tanker om programmets komplementaritet med andre program

- I hvilken grad er det dialog med Forskningsrådet om syvende rammeprogram for forskning og CIP-programmet?
- Kan det være synergier ved nærmere samarbeid?
  - o Eventuelt hvilke? (Forbedringspotensiale)

Til slutt:

Tips om hvem vi skal intervju i bedriftene/virksomhetene og departementene, og i Brussel.

Vedlegg 4: Sammenheng mellom evalueringsspørsmål og OECDs rammeverk for evalueringer

Figur 7: Evalueringsmodell

